346 Noord-Oostkust van Java, westelijk deel / North-East Coast of Java, western part

346 Anoniem / Anonymous, na 1774 :
Kaart / Van het Eiland / Groot Java / met alle Verdeelingen [...].
Map / Of the Island of Java Major / with all its Divisions [...].

347 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1700 :
[Kaart van het gedeelte van Java tussen Cheribon en Rembang].
[Map of the part of Java between Cheribon and Rembang].

348 Anoniem / Anonymous, 1706 :
[Kaart van de limietscheiding tussen Mataram en Cheribon].
[Map indicating the boundary between Mataram and Cheribon].

349 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1756 :
[Kaart van een deel van de Noord-Oostkust van Java, Mataram en Cheribon].
[Map of a part of the North-East Coast of Java, Mataram and Cheribon].

350-351 Hermanus Christiaan Cornelius, W. Berg, J.A. du Bois, B.C. Fransz, J.G. Keijzer, 1802-1803 :
Nieuwe geographische / land kaart / van Alle Compagnies Landen ten westen van Samarang Geleegen [...].
New geographical map / of All Company Lands Situated to the west of Semarang [...].

352 Lt. Visser, 1803 :
Topograhische Land-Kaart / Van het Regentschap Brebes [...].
Topographical Map / Of the Brebes Regency [...].

353 Hermanus Christiaan Cornelius, W. Berg, J.A. du Bois, B.C. Fransz [1796-1802] :
N:o 40. / Topographische Land Kaart / van het Regentschap Pamalang [...].
N:o 40. / Topographical Map / of the Pemalang Regency [...].

354 Pieter Gijsbert Noodt, 1722 :
Plaan / van 't Fortres en / verdere Cetuatie / van / Tagal.
Plan / of the Fort and / further Situation / of / Tegal.

354 Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722 :
Plaan / van het Fort en / omleggende Cituatie / van / Tagal.
Plan / of the Fort and / surrounding Situation / of / Tegal.

355 Anoniem / Anonymous, 1754 :
Plaan van Tagal.
Plan of Tegal.

355 Jan Theunis Busscher, 1807 :
De Klip en de Rheede Tagal.
The Cliff and Roads at Tegal.

356 Johannes Rach [leerling of navolger/pupil or follower], 1765-1770 :
Het Gezigt van Koning Kling Siende na de Preangeslande Een het / Hoog Geberge van Tagal Langs valeije nar Cheribon in Zee Leggende / Op het Grotte Eijland Iava.
Prospect of King Kling Looking towards the Preanger Uplands And the / High Mountains of Tegal stretching along the valleys into the Sea Situated / On the Great Island of Java.

356 Johannes Rach, 1770-1775 :
Het Gezigt van het Fort Tagal Leggende op het Eijland / Groot Yava aan de Noord Oost Zijde.
View of the Fort of Tegal Situated on the Island / of Java Major on the North East Side.

357 Johannes Rach, 1770-1775 :
Het Gezigt van het Fort Paccalonga Leggende op het / Eijland Groot Yava Aan de Noord Oost Zijde.
View of the Fort of Pekalongan Situated on the / Island of Java Major On the North East Side.

357 Jan Theunis Busscher, 1807 :
De Rheede Pakkalongang en de Laadplaats Oeloedjamie.
The Pekalongan Roads and the Loading Station of Oeloedjami.

358 Hermanus Christiaan Cornelius, W. Berg, J.A. du Bois, B.C. Fransz, J. Kuijpers, D. van den Berg, 1796-1802 :
N:o 36 / Geographische Land-Kaart / Van de Regentschappen Calie Woengoe Candaal Batang Paccalongang en / een gedeelte van het Regentschap Wierra Dissa [...].
N:o 36 / Geographical Map / Of the Regencies of Kaliwoengoe, Kendal, Batang, Pekalongan and / a part of the Wiradesa Regency [...].

359 J.N. Driessen, 1803 :
Geographische Land Kaart / Van het Regentschap Samarang [...].
Geographical Map / Of the Semarang Regency [...].

360 Anoniem / Anonymous, na/after 1748 :
[Kaart van de noordkust van Midden-Java tussen Batang en Japara, met de Karimoendjawa-eilanden].
[Chart of the north coast of Central Java between Batang and Japara, with the Karimoendjawa Islands].

360 Jan Theunis Busscher, 1806 :
De Rheede Samarang.
The Semarang Roads.

361 Bartholomeus Jansz van der Valck, 1698 :
[Platte grond of Afteeckening van de Fortresse tot Samarang, zoo als die nu onderhanden is].
[Plan or Drawing of the Fortress at Semarang as it is now being built].

362-363 Meijndert de Roij, 1695 :
Samarangs Situatie.
The Situation of Semarang.

362 Pieter Gijsbert Noodt, 1722 :
Plaan / van 't Fortres en / verdere Cetuatie / van / Samarang.
Plan / of the Fort and / further Situation / of / Semarang.

363 Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722 :
P[l]aan / van het Fort en omleg / gende Cituatie / van / Samarangh.
Plan / of the Fort and / surrounding Situation / of / Semarang.

364 Anoniem / Anonymous, 1741 :
[Kaart van Semarang en omgeving tijdens de belegering van 1741].
[Map of Semarang and environs during the siege of 1741].

364 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1787 :
N:o 5. Project en Plan / Van eene Citadelle welke aan het zuydkant / van de Stad Samarang zoude moeten worden, vide plan N:o 1 Fig: 2.
N:o 5. Project and Plan / For a Citadel to be built on the south side / of the City of Semarang, see plan N:o 1 Fig: 2.

365 Anoniem / Anonymous, ca./c. 1787 :
[1] N:o 1. Fig: 1. / Plan van de stad en omleggende / landeryen van Samarang [...]. [2] Fig: 2. / Generaale plan van versterking voor de stad Samarang / en de stranden tusschen de Samarangsche en Torobaaysche rivieren.
[1] N:o 1. Fig: 1. / Plan of the city and surrounding / lands of Semarang [...]. [2] Fig: 2. / General plan for the fortification of the city of Semarang / and the sea-shores between the Semarang and Torbaja rivers.

366 Anoniem / Anonymous, 1787 :
[1] Plan Van Verbeetering aan de Fortificatien / van Samarang. [2] N:o 4. Figuur 1. / Plan van de stad Samarang, / met de Profillen der / Fortificatien.
[1] Plan For The Improvement of the Fortifications / of Semarang. [2] N:o 4. Figure 1. / Plan of the city of Semarang, / with the Profiles of the / Fortifications.

367 Anoniem / Anonymous, 1787 :
N:o 3. / Kaart relative het project van versterking voor de Samarangsche / riviere en stranden [...].
N:o 3. / Plan of the project for the fortification of Semarang's / rivers and sea-shores [...].

367 Anoniem / Anonymous, 1787 :
Plan N:o 2. / [1] Plan van de Battereyen en van de nieu / we door graaving van de Rivierre voor / het bestek in het Plan N:o 1 / door de Letters G.G. Fig: 2. / Aangewyzen. [2] Tot de constructie van de Batterijen aan de mond der Samarangsche en Terobaaijsche Rivieren en het eind van de nieuwe doorgraawing van de Riviere van Samarang.
Plan N:o 2. / [1] Plan of the Batteries and of the new / outlet of the River as / Shown in the Plan N:o 1 / by the Letters G.G. in Fig. 2. [2] For the construction of the Batteries at the mouth of the Semarang and Torbaja Rivers and at the end of the new channel of the Semarang River.

368 K.F. Busscher, na ca./after c. 1825 :
Plan / of / platte grond / van / Samarang / met dies environs / op een afstand / van 600 R:e Roeden.
Map / or / ground plan / of Semarang / with its environs / to a distance / of 600 R:e Roeden.

368 Hermanus Christiaan Cornelius, 1816 :
Kaart / van den Berg Pergotta genaamt, zijnde Gouvernements Grond / met de daar op geleegen Negorijen en Javaanse Begraafplaatsen [...].
Map / of the Mountain named Bergota, being Government Land / with the Settlements and Javanese Cemeteries situated on the same [...].

Atlas Maior
nationaalarchief
Universiteit Utrecht
KNAG

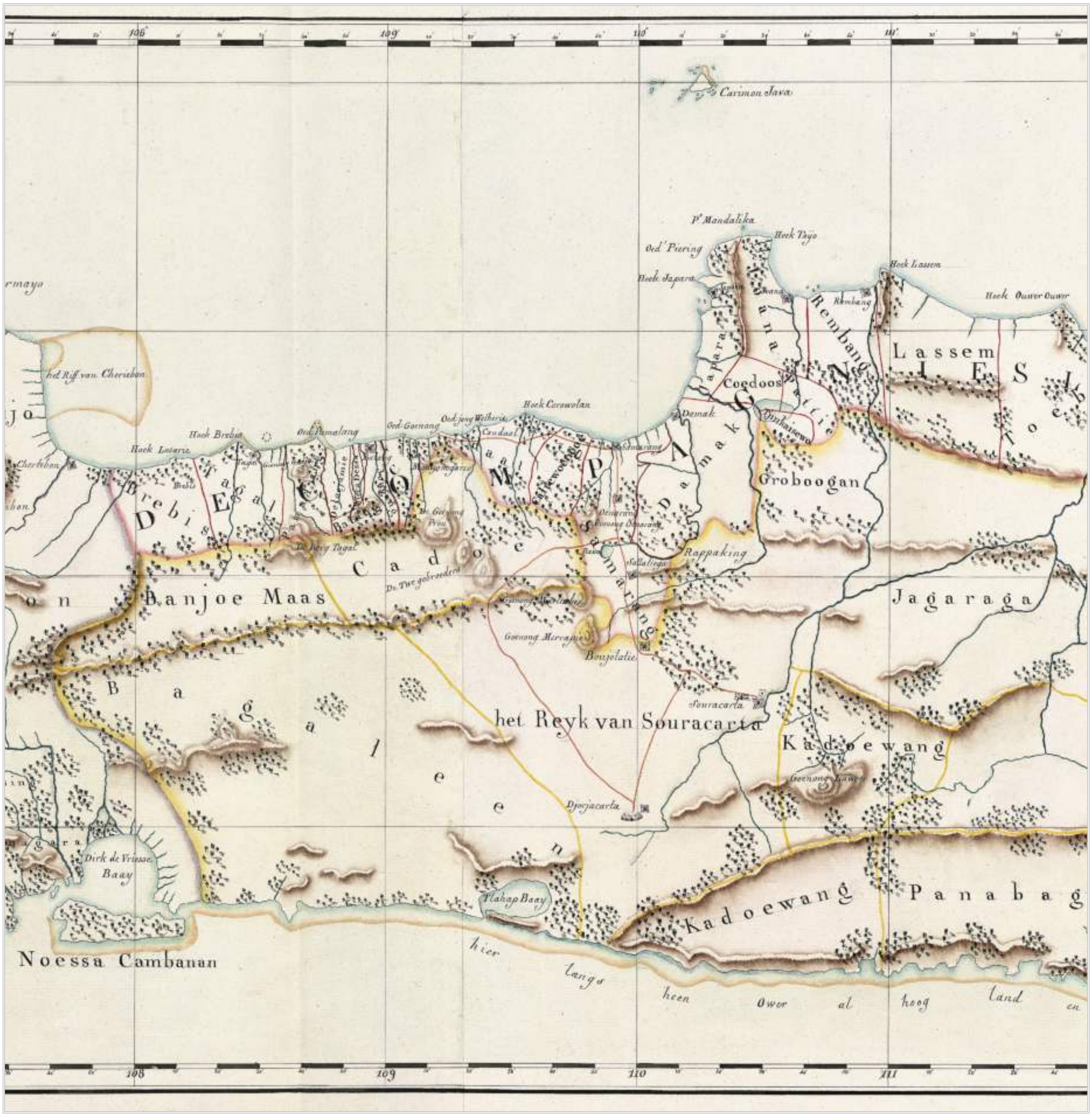

Noord-Oostkust van Java, westelijk deel / North-East Coast of Java, western part

(Deel I/Vol. I, *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, pag./pp. 272-273, 280-283).

De vorming van het gewest Noord-Oostkust van Java volgde stapsgewijs na 1678, toen de Compagnie per afgedwongen verdrag met Amangkoerat II eerst de feitelijke beschikking over de Mataramse havens aan de Javaanse noordkust kreeg en vervolgens tot 1743 de diverse militaire interventies ten gunste van Mataramse troonopvolgers van haar keuze beloond zag met de formele afstand door de soesoehoenans van alle regentschappen langs deze kust. De hoofdzetel van het compagniesbestuur over de vestigingen in Mataram werd in 1708 verlegd van Japara naar Semarang. Vanaf 1748 bezat de hoogste gezagsdrager over het nieuwe gewest Noord-Oostkust van Java de rang van gouverneur; voor het oostelijke gedeelte van het gouvernement, aangeduid als de Oosthoek en bestaande uit Soerabaja en onderhorige regentschappen, werd een aparte gezaghebber geïnstalleerd. Bij deze Oosthoek werd ten slotte tussen 1767 en 1772 in een reeks militaire campagnes ook het gehele gebied ten oosten van Malang en Pasoeroean ingelijfd, dat tot die tijd goeddeels buiten het gezag van de Mataramse vorsten was gebleven. Vanwege zijn geografische uitgestrektheid wordt hierna op de bladen t/m 385 eerst afzonderlijk het westelijke gedeelte van het Gouvernement Noord-Oostkust van Java behandeld, van de grens met Cheribon tot Rembang en beginnend met de kaartuitsnede op dit blad met de politieke indeling omstreeks 1775. Daarna volgen op de bladen 386 t/m 395 de Mataramse gebieden in Midden-Java c.q. de Vorstenlanden, en ten slotte op de bladen 396 t/m 431 de compagniesgebieden van de Oosthoek.

The formation of the North-East Coast of Java as an administrative unit was a gradual process which began in 1678 when, under the terms of an enforced treaty with Amangkurat II, the High Government first obtained actual disposal over the *Susuhunan's* harbours on the north coast. The Company's military interventions in favour of the various heirs to the Mataram throne of its choice over the subsequent years up to 1743 were eventually rewarded by the formal cession of all the Mataram regencies along the coast. The headquarters of all Company settlements and territories in Mataram was moved from Jepara to Semarang in 1708. In 1748 the highest office-holder in the new districts, now known as the North East Coast of Java, was accorded the rank of Governor. For the eastern part of this *Gouvernement*, the so-called *Oosthoek* (Eastern Salient, Eastern Districts) consisting of Surabaya and its dependent regencies, a separate administration headed by the *Gezaghebber* (Deputy-Governor) at Surabaya was appointed. Finally, through a series of military campaigns in the *Oosthoek* between 1767-1772, the whole area east of Malang and Pasuruan, which until that time had remained largely free from the authority of the Mataram rulers, was added as well. Because of the great expanse of the geographical area covered, the western part of the Government of the North-East Coast of Java, between the Cirebon and Rembang, is treated first separately on the sheets up to 385, commencing with the map section on this sheet of the political divisions around 1775. This is followed on sheets 386 to 395 by the Mataram territories in Central Java and the Principalities (*Vorstenlanden*), and finally on sheets 396 to 431 by the Company territories in the *Oosthoek*.

Bibliothèque nationale de France, DCP SH pf 192 div 2 p 13.

[Anoniem, na 1774] :
[Anonymous, after 1774] :

Kaart / Van het Eiland / Groot Java / met alle Verdeelingen [...].

Map / Of the Island of Java Major / with all its Divisions [...].

Schaalstok van 15 Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 1.030.000].
Scale-bar of *15 Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 1,030,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 47 x 170 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 47 x 170 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [linksonder] vervolg van de titel :
Explanations: [lower left] continuation of the title :

Groot van inhoud 6,442 vier kante mijlen, en met de Kleine Eijlanden circa 6,500 d.o meijlen. Het Eijland van Madure, houd in Zich 248 vier kante meijlen en met de Kleine Eijlanden, circa 250 d.o meijlen.

Noord-Oostkust van Java, westelijk deel. De aansluitende delen van deze politieke kaart van Java van na ca. 1774 zijn gereproduceerd als overzichten van de gewesten Bantam (blad 77), Batavia (93), Cheribon (340) en het oostelijke deel van de Noord-Oostkust van Java (396). Zie ter vergelijking de in onderwerp overeenkomende kaart van Java door Van Boeckholtt op blad 35.

North-East Coast of Java, western part. The adjoining parts of this political map of Java post c. 1774 are reproduced as overviews of the districts of Bantam (sheet 77), Batavia (93), Cirebon (340) and the eastern part of the North-East Coast of Java (396). For comparison see the map of Java by Van Boeckholtt on sheet 35 which covers the same subject.

(pag. 347: / p. 347:)

Nationaal Archief, 4.VELH 490.

[Anoniem, ca. 1700] :
[Anonymous, c. 1700] :

[Kaart van het gedeelte van Java tussen Cheribon en Rembang].

[Map of the part of Java between Cheribon and Rembang].

Schaalstok van 10 duijtsche Mijlen 15 voor een Graadt = [ca. 1 : 337.000].
Scale-bar of *10 duijtsche Mijlen 15 voor een Graadt* = [approximately 1 : 337,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 72 x 100 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 72 x 100 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Java's [Noord-]Oostkust van Chirebon tot naebij Rimbang met derselver Bovenlanden. No. 10.

Naar inhoud en stijl komt deze interessante overzichtskaart van Midden-Java met het aangrenzende deel van Cheribon vergaand overeen met die van Cheribon op blad 341 en in mindere mate ook met de grootschaliger versie daarvan op blad 342, zodat de maker wellicht weer Bartholomeus Jansz van der Valck zou kunnen zijn. De datering moet eveneens op ca. 1700 bepaald worden, gezien het feit dat de grenzen van 1706 nog niet zijn ingetekend maar anderzijds wel de zuidkust is weergegeven op een wijze die duidt op kennis van de resultaten van Cornelis Coops' karteringsexpeditie in 1698. In het kaartdeel oostelijk van Semarang zijn met stippellijnen meerdere marsroutes aangegeven, die waarschijnlijk verband houden met de militaire operaties onder Cornelis Speelman tijdens de Taroenodjojo-opstand in Mataram in de jaren 1677-1681.

In content and style, this interesting general map of Central Java shows a high degree of correspondence with that of Cirebon on sheet 341 and slightly less with the larger-scale version of it on sheet 342, which suggests that the maker may once again have been Bartholomeus Jansz van der Valck. The date has to be set at about 1700, in view of the fact that the 1706 borders have not been indicated, but the south coast is reproduced in a manner which points to a knowledge of the results of Cornelis Coops's cartographic expedition in 1698. In the section of the map to the east of Semarang, dotted lines show the routes of various marches, which were probably linked to the military operations pursued by Cornelis Speelman during the Trunojoyo rebellion in Mataram in the years 1677-1681.

Langs hier wat Landts waart in
Negorijen
Schildpats Bay
Steyle klippegewal Langs Een alles een Steyle
klippige Wall
District
Cadoewang
onder den Scoutdoenang
Cadoewang
Purperberg
Maturin
Aapoltien
Aarg Flaate
Aarg Tuggal
Aarg Fleece
Aarg Steep Spoon
Aarg Mountain
Aarg Hill
Aarg Table
Aarg Church
Aarg Church
Aarg Church

Nationaal Archief, 4.VELH 491.

[Anoniem], Boetjong Coopang Den 16 Augustus A.o 1706 :
[Anonymous], Boetjong Coopang The 16th of August A.o 1706 :

[Kaart van de limietscheiding tussen Mataram en Cheribon].

[Map indicating the boundary between Mataram and Cheribon].

Schaalstok van 4 Mijl oft 6000 Rijnlandse Roede = [ca. 1 : 140.000].
Scale-bar of *4 Mijl oft 6000 Rijnlandse Roede* = [approximately 1 : 140,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 73 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 73 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksmidden] een legenda bij de letters A t/m K:
Explanations: [centre left] a key to the letters A to K :

Aanwijsing van dese Caart.
Eerstelijk Wijst dese krom geboogen lijn Zijnde geel aftgeset De Generaele liemiet Scheijding aan vande Noort Tot de Zuijder Zee. En alles Wat dese Caart met De Oude verscheelt, hebben wij Alsoo bevonde. Hier vervolgend werd ook aengewesen de Namen, en lettere ABC van Eenige teekens die sij tussen het District van Dailoer En Maduera voor de Scheijding houde beginnende van de Revier t'Sjolang.
A. Batatoe patanga patanga.
B. Wounkal kantja.
C. Wounkan Toukal.
D. Gagang Ountong.
E. Katomas, een hooge dorioens boom.
F. Cowinoutouk.
G. Patajong.
H. Liewe Pranje.
I. Boetat Een hooge boom.
K. Batoe pedang.

De inhoud van deze anonieme, schematisch uitgevoerde kaart heeft betrekking op de vaststelling in het terrein in 1706 van de nieuwe grens tussen Mataram en Cheribon c.q. de landen onder oppergezag van de Compagnie, op basis van het verdrag dat het jaar tevoren was gesloten tussen de Hoge Regering en de met compagniessteun geïnstalleerde soesoehoenan Pakoeboewono I. Bij deze overeenkomst werd de limietscheiding aan de noordkust bepaald op de oostelijke monding van de rivier van Losari (Tjisanggaroeng) en aan de zuidkust op de monding van de Kali Donan (of Ci Donan) bij het latere Tjilatjap; landinwaarts volgde de grens goeddeels de oude lijn. Het directe gebiedsverlies voor Mataram bleef hier aldus beperkt, maar tegelijkertijd moest de soesoehoenan voorgoed afzien van zijn oude aanspraken op Cheribon, dat daarmee formeel onder oppergezag van Batavia kwam.

The contents of the anonymous, somewhat sketchily drawn map relate to the new border established in 1706 between Mataram and Cirebon (that is, the districts under the sovereign authority of the Company), under the terms of the treaty concluded the previous year between the High Government and *Susuhunan* Pakubuwono I, who owed his installation to the help of the Company. Under this agreement, the border on the north coast was delimited by the eastern estuary of the Losari River (Cisanggarung) and on the south coast at the mouth of the Kali Donan (or Ci Donan), close to what was later Cilacap; farther inland the border keeps by and large to the old boundary. Therefore, the direct loss of land suffered by Mataram remained limited, but nevertheless the *Susuhunan* finally had to relinquish his claims to Cirebon, which meant that the latter now formally fell under the highest authority of Batavia.

(pag. 349: / p. 349:)

Nationaal Archief, 4.VELH 492.

[Anoniem, ca. 1756] :
[Anonymous, c. 1756] :

[Kaart van een deel van de Noord-Oostkust van Java, Mataram en Cheribon].

[Map of a part of the North-East Coast of Java, Mataram and Cheribon].

[inzetkaarten / inset maps]

'T Geprojecteerde Fort / van / Soeracarta.
The Projected Fort / of / Soerakarta.

Salatiga.

Samarang / So als het staat in het Jaar / 1756.
Semarang / As it stands in the Year / 1756.

Paccalongang / Gebouwt in het Jaar / 1753.
Pekalongan / Built in the Year / 1753.

Tagal / Gebouwt in het Jaar / 1754.
Tegal / Built in the Year / 1754.

Schaalstokken [inzetkaarten] van 40 Rijnlandsche Roeden ; 100 Rijnlandsche Roeden = [ca. 1 : 1.800 ; 1 : 3.600].
Scale-bars [inset maps] of *40 Rijnlandsche Roeden* ; *100 Rijnlandsche Roeden* = [approximately 1 : 1,800 ; 1 : 3,600].

1 kaart + 5 inzetkaarten : ms op papier, gekleurd, 101 x 71 cm.
1 map + 5 inset maps : ms on paper, coloured, 101 x 71 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder
Orientation: north is below.

Verklaringen: [midden boven] een legenda bij de inzetkaart Soeracarta, lettersA t/m D :
Explanations: [above centre] a key to the inset map Soeracarta, letters A to D :

A. Comptoir en Pennisten woning.
B. Woning tot d'Officiers.
C. Logemente tot 400. Soldaten etc.
D. 'T Kruyt huijs.
E. Constabels Kamer.

[linksonder] een legenda bij de inzetkaart Samarang, nummers 1 t/m 5 en letters A t/m Q :
[lower left] a key to the inset map Samarang, numbers 1 to 5 and letters A to Q :

1. De Hersteller.
2. Ceijlon.
3. Amsterdam.
4. Lier.
[1 t/m 4] Bollewerken.
5. De Smits en
6. De Zee Punten.

A. 'T Gouvernement.
B. De Comptoiren.
C. Wagt huijsen.
D. Pakhuijsen en Cazernes.
E. 'T Hospitaal.
F. De Boeije.
G. 'T Kerkhoff.
H. De Kerk.
I. 'T Weeshuijs.
K. D' Artillerie en Labertoiren.
L. Kruijt huijsen.
M. 'T Proveniers huijs.
N. Hohendorff stroom.
O. De Oost Poort.
P. De Suijder Poort.
Q. Thuijn van d'Ed: Heer Gouverneur.

[midden onder] een legenda bij de inzetkaart Paccalongang, letters A t/m M :
[below centre] a key to the inset map Paccalongang, letters A to M :

A. Woning tot de Resident.
B. Dispens en Combuijs tot d.o.
C. 'T Wagt huijs, en Constabels Kamer.
D. Woning tot de Posthouder.
E. 'T Dispens, met 2 Kameren tot de Meester en Boekhouder.
F. 'T Rijst Pakhuijs.
G. 'T Kruijt huijs.
H. Combuijs tot de soldaaten.
I. Secreet.
K. De Poort van 't Fort.
L. D'Achter Poort.
M. Ophaal Brug.

[rechtsonder] een legenda bij de inzetkaart Tagal, letters A t/m K :
[lower right] a key to the inset map Tagal, letters A to K :

A. Woning tot de Resident.
B. De binne Pakhuijsen.
C. Het Wagt huijs.
D. D' Officiers Kamer.
E. Een Comptoir tot de Penisten.
F. Diverse Kameren tot de Sergeants, Meester, Constabels, enz.
G. 'T Kruijt huijs.
H. 'T Amonitie huijs.
I. Ophaal brug.
K. De Buijten Pakhuijsen.

In de jaren vijftig van de achttiende eeuw werd een aantal oudere versterkingen van de Compagnie in het westelijke deel van het Gouvernement Noord-Oostkust van Java vernieuwd of uitgebreid. Deze gedetailleerde en fraai uitgevoerde kaart geeft daarvan een overzicht door middel van vier inzetplans, terwijl een vijfde het grote fort toont dat in 1755 na de deling van Mataram was ontworpen in de nieuwe hofstad van de soesoehoenan, Soerakarta. Waarschijnlijk vormt dit blad slechts de westelijke helft van een kaart die oorspronkelijk ook het oostelijk aansluitende deel van het gouvernement tot en met Rembang bedekte.

In the 1750s, a number of older Company fortifications in the western part of the Government of the North-East Coast of Java were either rebuilt or extended. This detailed, finely executed map gives a survey of this work by means of four inset ground plans, and the fifth shows the large fort which was projected in the new capital of the *Susuhunan*, Surakarta, after the partition of Mataram in 1755. It is possible that this sheet is only the western half of one map, which originally may have had an eastern section covering the adjoining part of the Government, up to and including Rembang.

SAMARANG
PACCALONGANG
TAGAL
SALATIGA
DISTRICT VAN DE MATARAM
DISTRICT VAN DE BAGGALEEN
DISTRICT VAN ROMO
DISTRICT VAN PAMARDEEN
DISTRICT VAN PASSUROEAN
DISTRICT VAN PAMALANG
DISTRICT VAN TAGAL
DISTRICT VAN PREJAS
DISTRICT VAN CHERIBON
CADOE
GOWONGS
LADOKS
BANJOEMAS
D E Z E E

NIEUWE GEOGRAPHISCHE
LAND-KAART
De Stad Samarang
Het fortres de ontmoeting gelegen op Oenarang
Het fortres de Hersteller gelegen op Sallatiga
HET REGENTSCHAP DAMAK
HET REGENTSCHAP CALIEWOENGOE
HET REGENTSCHAP BANJUMAS
HET REGENTSCHAP BANJUMAS
HET REGENTSCHAP BANJUMAS
Het Land de Onbe
Landbouw Veld
Landbouw Veld
Landbouw Veld

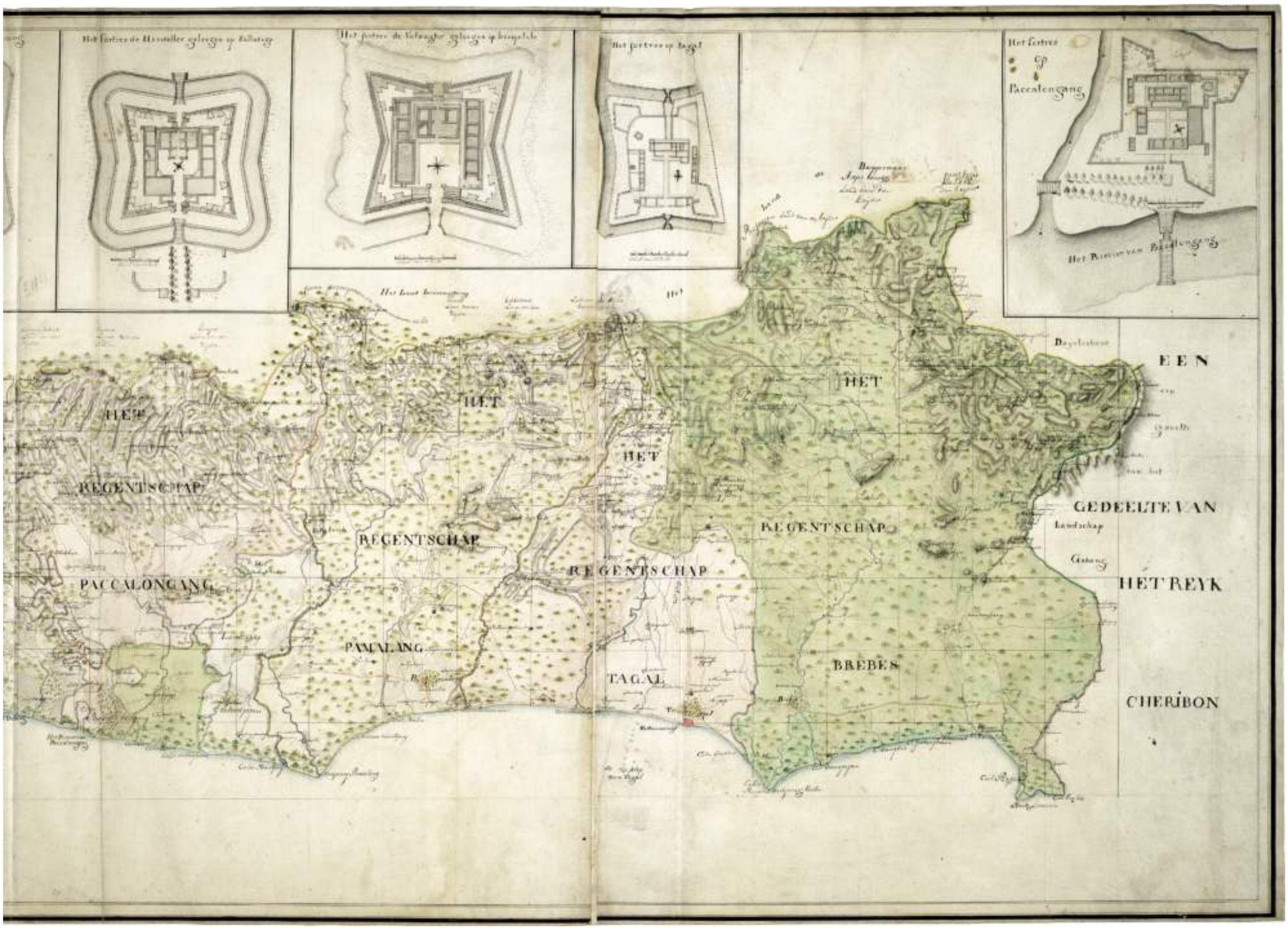

Deze bijzondere overzichtskaart van de compagnieslanden aan de noordkust van Java tussen Cheribon en Demak is samengesteld uit de serie grootschalige topografische kaarten van de desbetreffende regentschappen die in de jaren 1796-1802 onder leiding van H.C. Cornelius werden vervaardigd door cadetten van de Marine School te Semarang. Deze zijn hierna afzonderlijk gereproduceerd op de bladen 352, 353, 358, 359 en 372. Zie ook de bladen 36-37.

This remarkable general map of the Company's territories on the north coast of Java between Cirebon and Demak was compiled from a series of large-scale topographcial maps of these particular regencies, which between 1796-1802 were made by cadets at the *Marine School* in Semarang under the direction of H.C. Cornelius. These are reproduced separately on sheets 352, 353, 358, 359 and 372. See also sheets 36-37.

(pag. 352: / p. 352:)

Nationaal Archief, 4.MIKO G1.128.

Gecopieerd na het orgineel van den zelve in het Marine School te Samarang den 13: October Anno 1803, Door L:t Visser :
Copied from the original of the same in the *Marine School* at Samarang the 13th of October Anno 1803, By Lieutenant Visser :

Topograhische Land-Kaart / Van het Regentschap Brebes [...].

Topographical Map / Of the Brebes Regency [...].

Schaalstok van een Duijtsche Mijl of 1975 R. Roeden = [ca. 1 : 82.700].
Scale-bar of *een Duijtsche Mijl of 1975 R. Roeden* = [approximately 1 : 82,700].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 90 x 71 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 90 x 71 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [rechtsboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper right] continuation of the title :

Met een gedeelte van het daar aangrensende regentschap Tagal en het Keijzer's Land de Banjoemaas genaamt als meede een gedeelte van het Cheribonse Rijk zijnde het Landschap Gabang en een gedeelte der Landen welke onder Cheribon behooren. Voorts is het Regentschap Brebes met Spansgroen, het Tagalse met Rood, het land de Banjoemaas met geel, het Cheribonse met ligt Rood, het Gabangse met ligt Bruijn geullumineerd en alle met hunne benaaming bekend. De kaart is overigens verdeelt in ruijten welke in desselfs vlakte een vierkante Duijtsche mijl groot zijn.

[linksboven] een verklaring van 4 Javaanse woorden en 4 kaartsymbolen :
[upper left] an explanation of 4 Javanese words and 4 symbols used in the map :

Verklaaring van eenige Javaanse Woorden welke in de Kaart voorkomen, Als
Goenong Beteekend Bergen.
Gegger Beteekend Ruggt van Bergen.
Wattas Beteekend Grenscheijding.
Calie Beteekend Ri. of Rivieren.

Aanwijsing der Teekens.
[-] Gr. Negorijen.
[-] K. Negorijen.
[-] Peeper thuijnen.
[-] Indigomakerij.

Het vermelde origineel voor de kopie door de luitenant Visser betreft een topografische kaart van het regentschap Brebes uit de hiervoor genoemde serie die tussen 1796 en 1802 werd gemaakt door H.C. Cornelius en cadetten van de Marine School te Semarang. De oostelijk aansluitende kaart van de regentschappen Tegal en Pemalang is gereproduceerd op blad 353. Zie ook de overzichtskaart op blad 351.

The original mentioned of the copy by Lieutenant Visser was a topographical map of the regency Brebes in the series made between 1796 and 1802 by H.C. Cornelius and cadets of the *Marine School* in Semarang. The map which adjoins it to the east showing the regencies of Tegal and Pemalang is reproduced on sheet 353. See also the general map on sheet 351.

Bijschriften: pag. 351 / Captions: p. 351

Nº 40
Schaal van een Duytsche Meyl
Zee Gedeelte Van Java
Regentschap
Bagelen
Bagawanta
Bagawanta
Bagawanta

Museum Bodellianum
Port. 57 N. 77

boven / above:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-11-019.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :
[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :

Plaan / van 't Fortres en / verdere Cetuatie / van / Tagal.

Plan / of the Fort and / further Situation / of / Tegal.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 25 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 25 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Tegal. De compagniesvestiging Tegal, ca. 80 kilometer oostelijk van Cheribon, was in de achttiende eeuw onder meer van belang vanwege de levering naar Batavia van rijst uit het – tot 1743 nog Mataramse – achterland. Het stenen fortje ter plaatse, dat in 1708 een oudere pagger verving en in 1754 werd vernieuwd, onderging omstreeks 1780 een uitbreiding tot vier bastions. Dit kaartje, weer getekend door of voor Pieter Gijsbert Noodt (zie blad 107), geeft de plaats met wijdere omgeving weer; de aanverwante plattegrond onder toont het fort en de andere compagniesgebouwen in groter detail.

Tegal. In the eighteenth century the Company settlement of Tegal, some eighty kilometres east of Cirebon, was important mostly for its rice deliveries to Batavia from the hinterland, which until 1743 was still Mataram territory. The local brick fort, which replaced an older palisade in 1708 and was rebuilt in 1754, was extended around 1780 to include four bastions. This map, which was again made by or for Pieter Gijsbert Noodt (see sheet 107), gives the wider surroundings; the related plan below shows the fort and the other Company premises in greater detail.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1253.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722] :

Plaan / van het Fort en / omleggende Cituatie / van / Tagal.

Plan / of the Fort and / surrounding Situation / of / Tegal.

Schaalstok van 50 rijnlantse Roeden = [ca. 1 : 1.080].
Scale-bar of *50 rijnlantse Roeden* = [approximately 1 : 1,080].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 41,5 x 51,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 41.5 x 51.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Plaan van het Fort en omleggende Cituatie van Tagal A.o 1719.

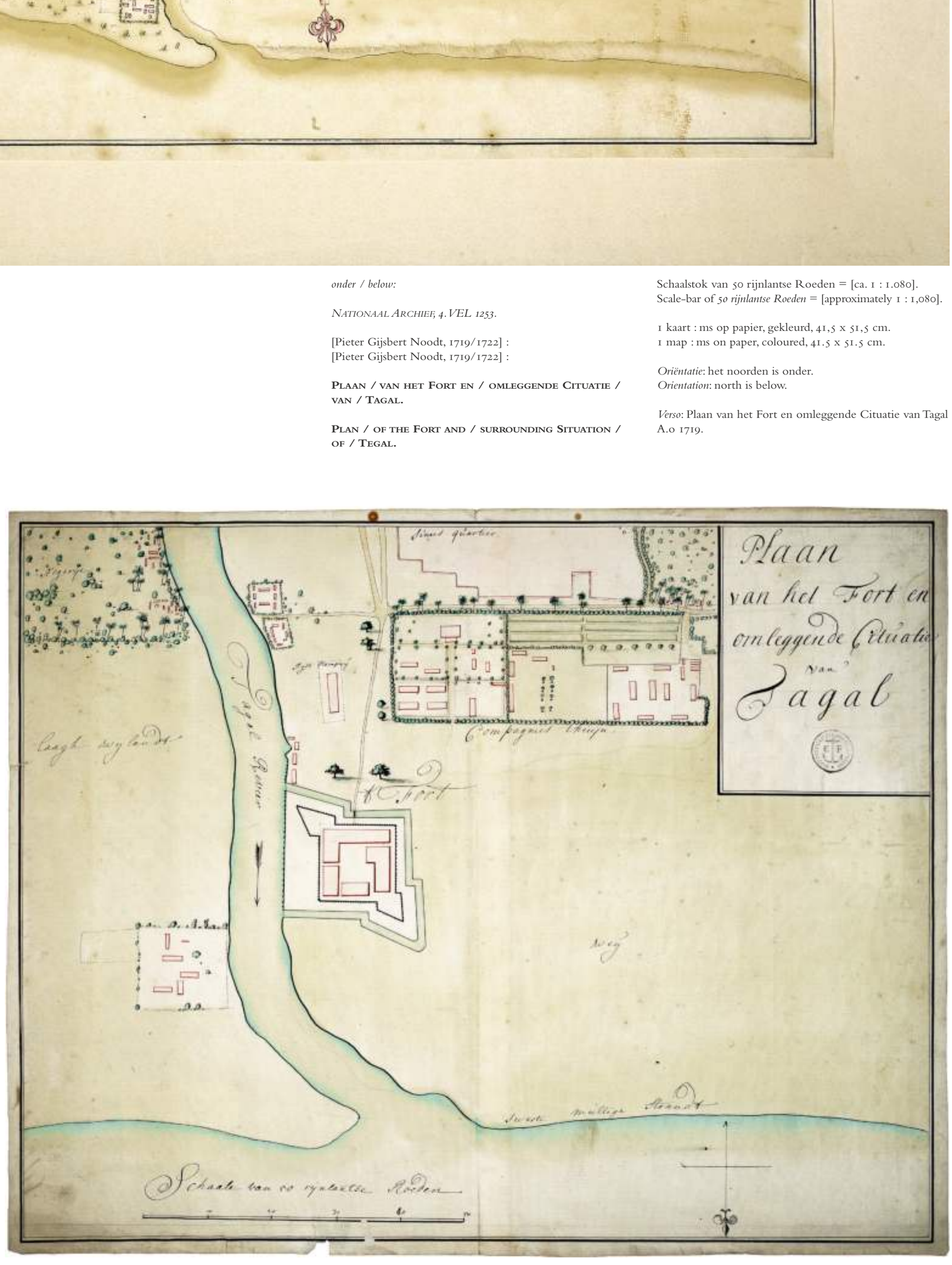

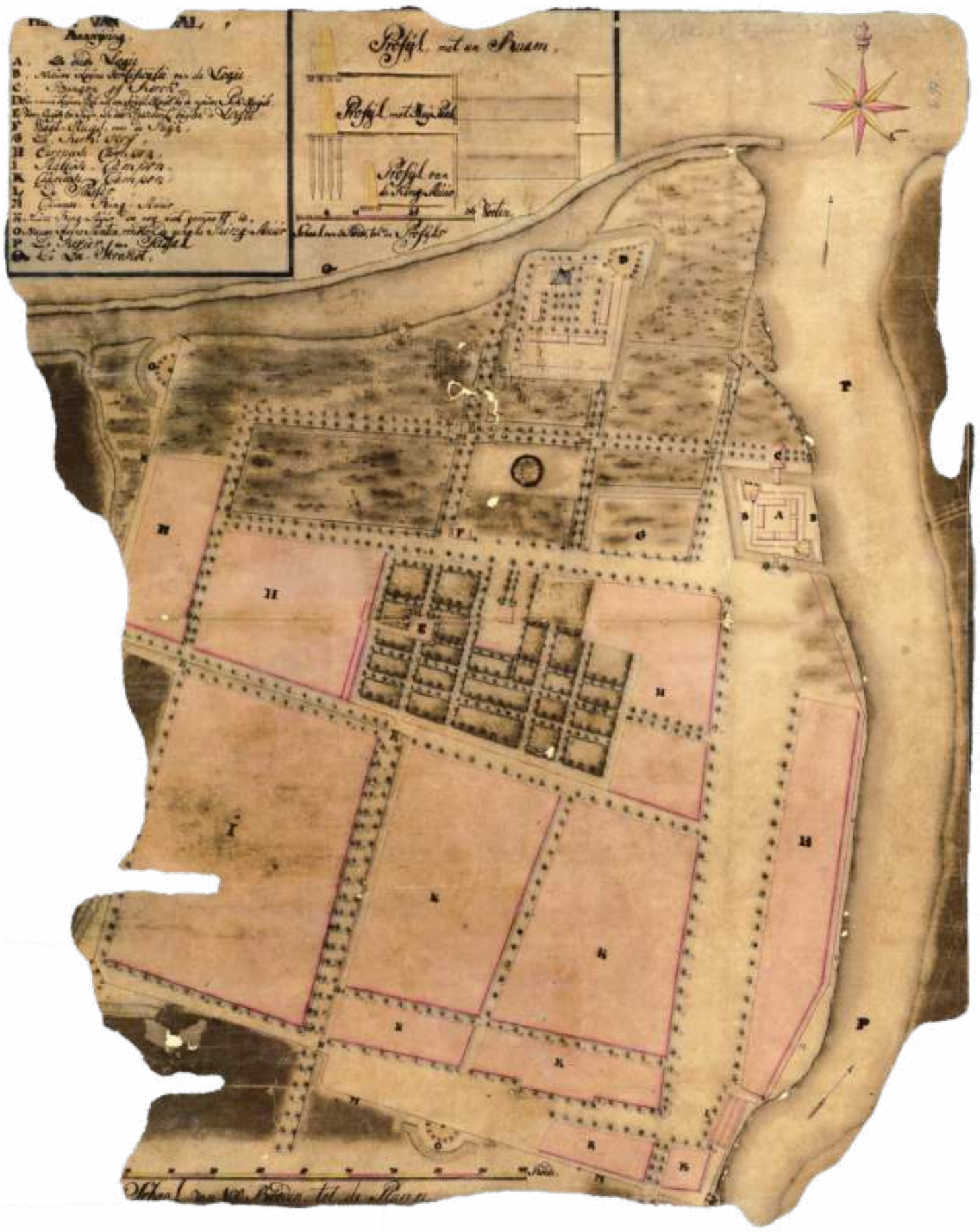

boven / above:

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 97.

[Anoniem, 1754] :
[Anonymous, 1754] :

Plaan van Tagal.

Plan of Tegal.

Schaalstok van 100 Roeden = [ca. 1 :1.960] [profielen] 36 Voeten = [ca. 1 : 150].
Scale-bar of *100 Roeden* = [approximately 1 : 1,960] [profiles] *36 Voeten* = [approximately 1 : 150].

1 kaart + 3 profielen : ms op papier, gekleurd, 55 x 43 cm.
1 map + 3 profiles : ms on paper, coloured, 55 x 43 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verklaringen: [rechtsboven] een aantekening in potlood betreffende de herkomst :
Explanations: [upper right] a note in pencil indicating the provenance :

Behoort bij resol. 27/6 1754.

[linksboven] een legenda bij de letters A t/m Q :
[upper left] a key to the letters A to Q :

A. De oude Logie.
B. Nieuwe steijne Fortificatie van de Logie.
C. Bangon of Kerck.
D. Een nieuwe steijne Punt, met een Kruijt-Huijs bij de nieuwe Pak-Huijse.
E. Woonhuijs en Tuijn van den Resident, buijten de Logie.
F. Wagt-Huijs voor de Tuijn.
G. De Kerk Hoff.
H. Europeese Campon.
I. Maleijse Campon.
K. Chineese Campon.
L. De Passer.
M. Chineese Ring-Muur.
N. Nieuwe Ring-Muur, die nog niet gemaakt is.
O. Nieuwe steijne Punten, rondom de gehele Ring-Muur.
P. De Revier van Tagal.
Q. De Zee-Strandt.

In de merkwaardige plattegrond boven, een bijlage bij de resolutie der Hoge Regering van 27 juni 1754, is in de bestaande situatie van dat jaar een aantal projecten tot versterking van Tagal getekend. Deze omvatten in hoofdzaak de aanleg van een complete omwalling rond de woonstad, de versterking daarvan met drie bolwerken, en de bouw van een apart bastion bij een nieuw complex van pakhuizen ten noordwesten van het fort. Voor zover bekend is geen van zijn deze werken nadien uitgevoerd; in plaats daarvan werd het bestaande, in 1741 tijdens de Chinees-Mataramse opstand belegerde fortje in 1754 deels vernieuwd en omstreeks 1780 uitgebreid met twee extra bastions. Het kaartje van de rede van Tegal onder is weer gemaakt door Jan Theunis Busscher, als onderdeel van zijn series hydrografische opnemingen in de kustwateren van Java en elders in de Archipel in de jaren 1802-1811.

On the remarkable town plan above, an enclosure with the Resolution of the High Government of 27 June 1754, the present situation of that year in Tegal is shown with a number of projected fortifications. These chiefly concern the complete circumvallation of the residential area, the reinforcement of the wall by three bulwarks, and the construction of a separate bastion near the new warehouse complex north-west of the fort. As far as it is known, none of these works were ever carried out. Instead, in 1754 the fort, which had been under siege during the Chinese-Mataram oprising in 1741, was partly renewed; around 1780 it was expanded by the addition of two extra bastions. The small chart of the Tegal roads below is once again the work of Jan Theunis Busscher, part of his series of hydrographic surveys in the coastal waters of Java and elsewhere in the Archipelago in the years 1802-1811.

onder / below:

Nationaal Archief, 4.MIKO 107.

Opgenoomen in den Jaare 1807 Door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the Year 1807 By J:n T:s Busscher :

De Klip en de Rheede Tagal.

The Cliff and Roads at Tegal.

Schaalstok van 1 Duitsche Mijl = [ca. 1 : 38.000].
Scale-bar of *1 Duitsche Mijl* = [approximately 1 : 38,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 40,5 x 52 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 40.5 x 52 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

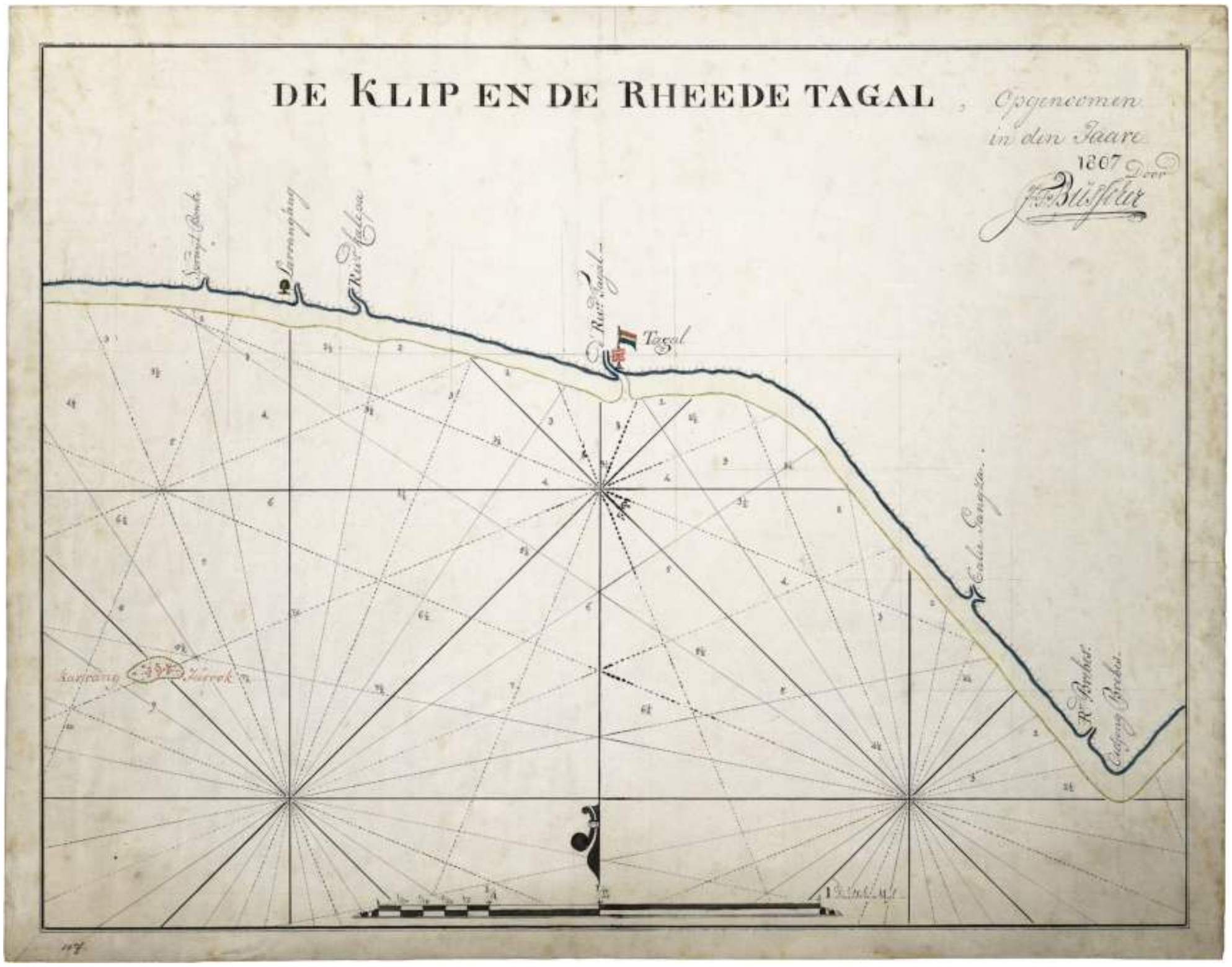

Het Gezigt van Koning Kling Siende nade Preangeslande Een het
Hoog Geberge van Tagal Langs valeÿe nar Cheribon in Zee Leggende
Op het Grotte Eÿland Iava,

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 25.

[Johannes Rach, leerling of navolger, 1765-1770] :
[Johannes Rach, pupil or follower, 1765-1770] :

Het Gezigt van Koning Kling Siende na de Preangeslande Een het / Hoog Geberge van Tagal Langs valeije nar Cheribon in Zee Leggende / Op het Grotte Eijland Iava.

Prospect of King Kling Looking towards the Preanger Uplands And the / High Mountains of Tegal stretching along the valleys into the Sea Situated / On the Great Island of Java.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Deze tekening naar Johannes Rach bevat verscheidene raadselachtige elementen. Een 'Koning Kling', zoals het kennelijk in zuidwestelijke richting naar de Preanger kijkende Javaanse hoofd op de voorgrond wordt aangeduid, kan aan geen enkele historische figuur worden gerelateerd, terwijl de locatie al evenmin duidelijk is. 'Hoog Geberge' is er niet bij Tegal, al komt oostelijk van deze plaats halverwege Pemalang wel een lage heuvelrug tot dicht bij de kust. Anderzijds werd echter de Slamet in de compagniestijd vaak de 'Berg van Tegal' genoemd, maar deze ligt weer veel te ver landinwaarts en is met ruim 3400 meter ook veel te hoog om in het hier weergegeven landschap te passen. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit een tweede versie van deze tekening, met al evenzeer verhaspelde titeltekst, onder nummer BWN 19.

This drawing after Johannes Rach contains a number of puzzling elements. A 'King Kling', which is apparently the designation of the Javanese chief looking in a south-westerly direction towards the Priangan districts, cannot be associated with any one single historical figure, and the location is just as obscure. *Hoog Geberge* (High Mountains) are not to be found in the vicinity of Tegal, although to the east of it half way to Pemalang there is a low ridge of hills which comes close to the coast. However, in the time of the Company Mount Slamet was often called the 'Mountain of Tegal', but this lies too far inland and, at 3400 metres, is far too high to fit into the landscape reproduced here. The National Library of Indonesia possesses a second version of this drawing sporting an equally mangled title text, with class mark BWN 19.

onder / below:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 26.

[Johannes Rach, 1770-1775] :

Het Gezigt van het Fort Tagal Leggende op het Eijland / Groot Yava aan de Noord Oost Zijde.

View of the Fort of Tegal Situated on the Island / of Java Major on the North East Side.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Johannes Rach kijkt hier in westelijke richting vanaf de overzijde van de rivier van Tegal op de plaats. Rechts op de achtergrond zijn ten noordwesten van het fortje de buitenpakhuizen te herkennen, zonder het bastion zoals geprojecteerd op de kaart van 1754 op blad 355 boven. De Nationale Bibliotheek van Indonesië bezit nog een andere versie van deze tekening, onder nummer BG 4, evenals het Rijksmuseum Amsterdam, onder nummer NG-400-CC.

Here Johannes Rach was looking to the west at the fort from the opposite side of the Tegal River. To the right in the background, north-west of the small fort, the outlying warehouses can be recognized, minus the projected bastion which was shown on the 1754 map on sheet 355 above. The National Library of Indonesia possesses another version of this drawing (BG 4), as does the *Rijksmuseum Amsterdam* (NG-400-CC).

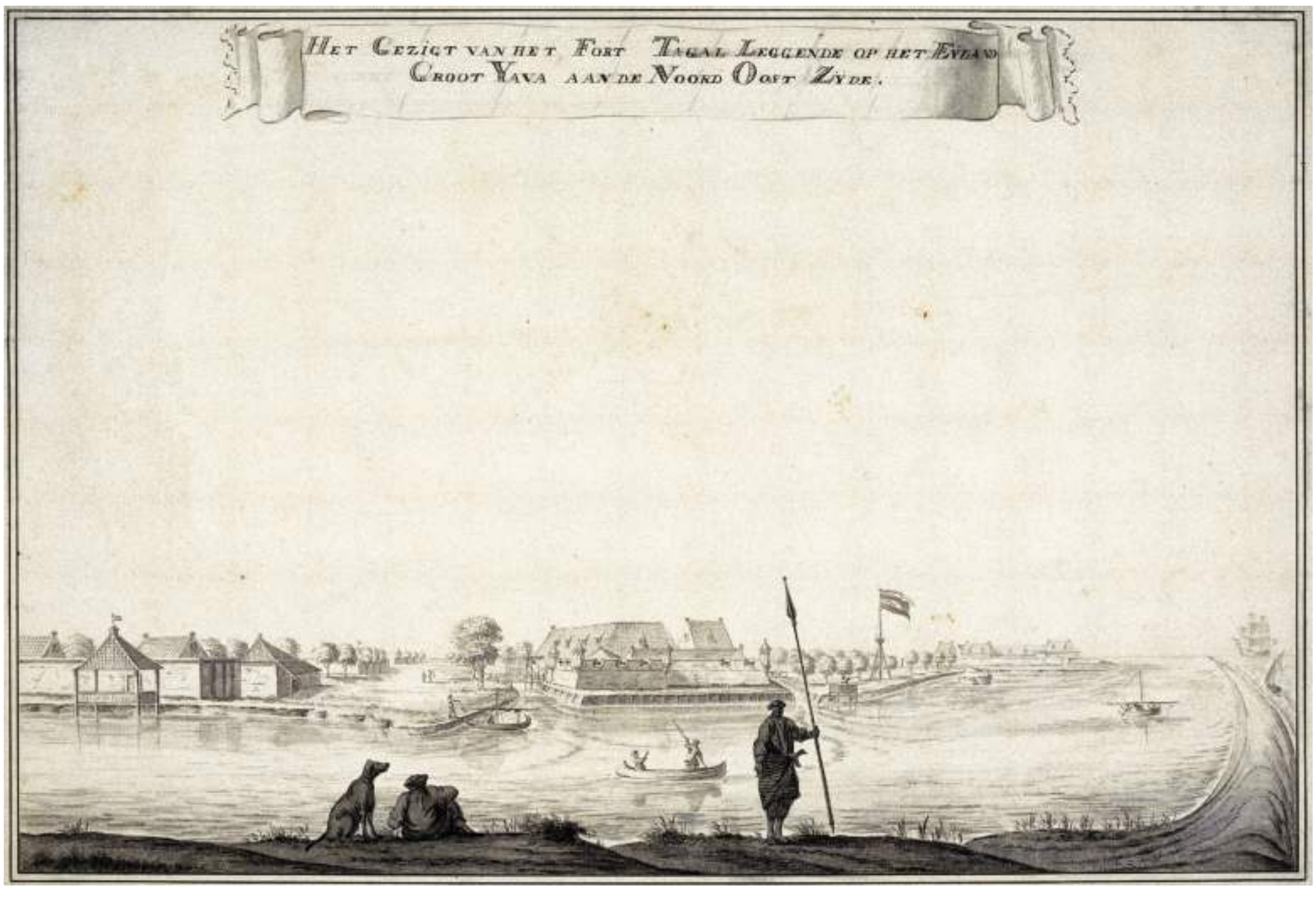

boven / above:

Perpustakaan Nasional Republik Indonesia, VL 27.

[Johannes Rach, 1770-1775] :

Het Gezigt van het Fort Paccalonga Leggende op het / Eijland Groot Yava Aan de Noord Oost Zijde.

View of the Fort of Pekalongan Situated on the / Island of Java Major On the North East Side.

O.I. inkttekening met pen en penseel op papier, 35,5 x 52 cm.
Pen and brush drawing in black ink on paper, 35.5 x 52 cm.

Pekalongan. Het fort van Pekalongan zoals hier getekend door Johannes Rach dateerde in deze vorm van 1753. Net als Tegal was de plaats vor de Compagnie vooral van betekenis voor de levering van rijst en hout naar Batavia. De ligging van de versterking was niet direct aan zee, zoals het kustkaartje uit 1807 van Jan Theunis Busscher onder laat zien, maar enkele kilometers landinwaarts. Het aanzicht in de tekening is vanuit het noordoosten, met rechts de uitmonding van de rivier naar zee. In de Rach-collectie van de Nationale Bibliotheek van Indonesië bevindt zich een tweede versie onder nummer BG 5.

Pekalongan. The fort of Pekalongan as it is drawn here by Johannes Rach was built in 1753. Just as Tegal, the main importance of this place to the Company was its supplies of rice and timber to Batavia. The fortification was not located directly on the coast, as the small chart by Jan Theunis Busscher below shows, but a few kilometres inland. The view in the drawing is seen from the north-east, with the debouchement of the river into the sea to the right. In the Rach Collection of the National Library of Indonesia, there is a second version with class mark BG 5.

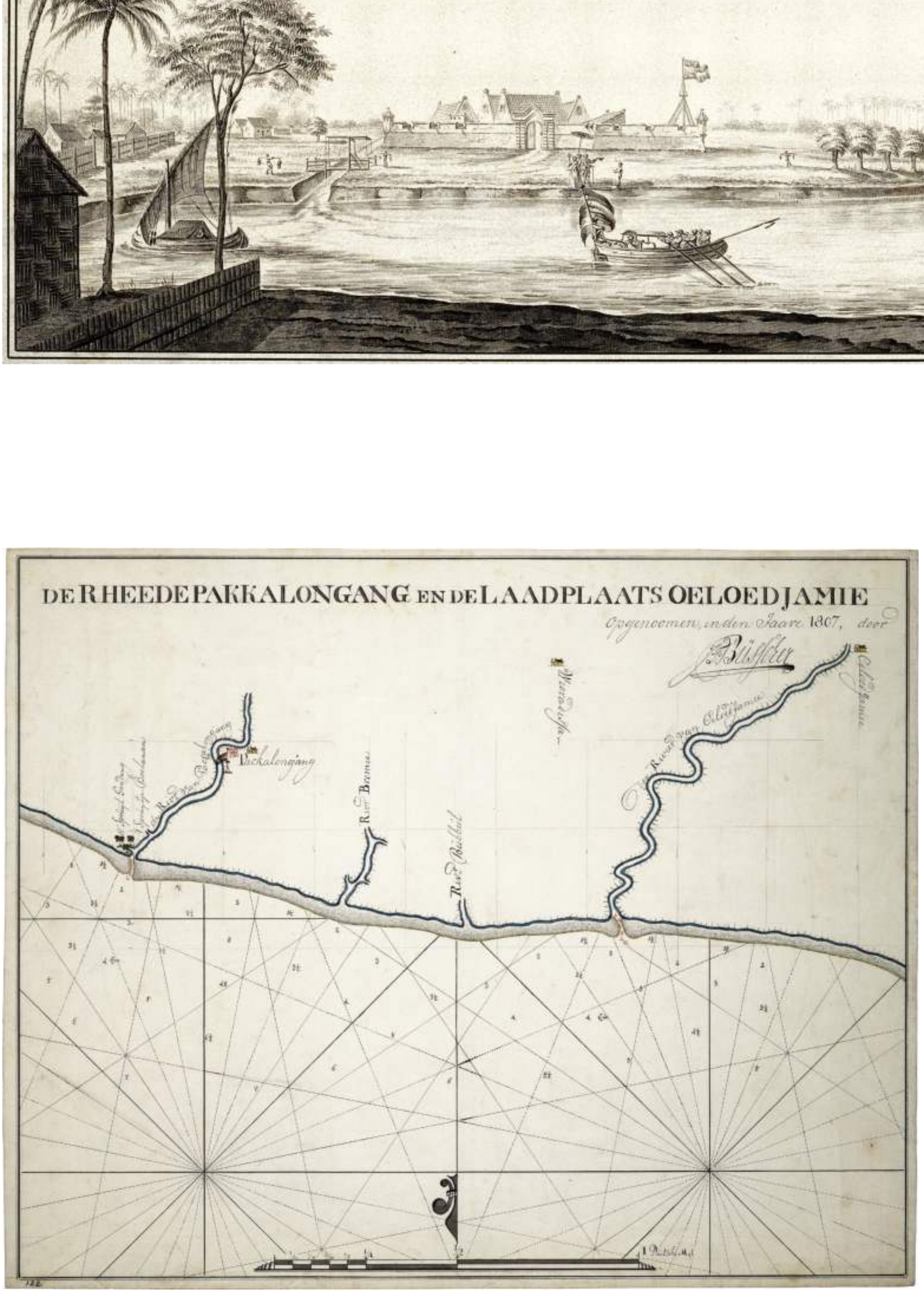

onder / below:

Nationaal Archief, 4.MIKO 122.

Opgenoomen in den Jaare 1807, door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the Year 1807, by J:n T:s Busscher :

De Rheede Pakkalongang en de Laadplaats Oeloedjamie.

The Pekalongan Roads and the Loading Station of Oeloedjami.

Schaalstok van 1 Duitsche Mijl = [ca. 1 : 39.000].
Scale-bar of *1 Duitsche Mijl* = [approximately 1 : 39,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 38,5 x 47,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 38.5 x 47.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Nº 36
GEOGRAPHISCHE LAND-KAART
AANWYZING DER TEKENS
MOENTJAR LAND VAN DEN SULTAN
EEN
ALLIEAN
LAND VAN DEN
SULTAN
SELOO
LAND VAN DEN
KEYZER
GEDEELTE VAN HET
REGENTSCHAP
CALIEWOENGOE
HET
SOEROO
KONTO
LAND
VAN DEN
KEYSER
HET LAND DE MANTJANAGARES
REGENTSCHAP
CANDAAL
STRAND BOSCH
BATTOOR
LAND VAN DEN KEYSER
BEBBET
LAND VAN DEN SULTAN
CARAN KOBAR
LAND VANDEN KEYZER
EEN
GEDEELTE
WONNO
BODDRO
LAND
VAN DEN KEYSER
VAN HET REGENTSCHAP
CALIE SALAK
LAND
VAN DEN SULTAN
PASSILONGANG
TANPOERAS
LAND VAN DEN
KEYSER
TEMBONG
LIEMPOE
LAND VAN DEN
SULTAN
EEN GEDEELTE
VAN HET
REGENTSCHAP
WIERRADISSA
STRAND BOSCH

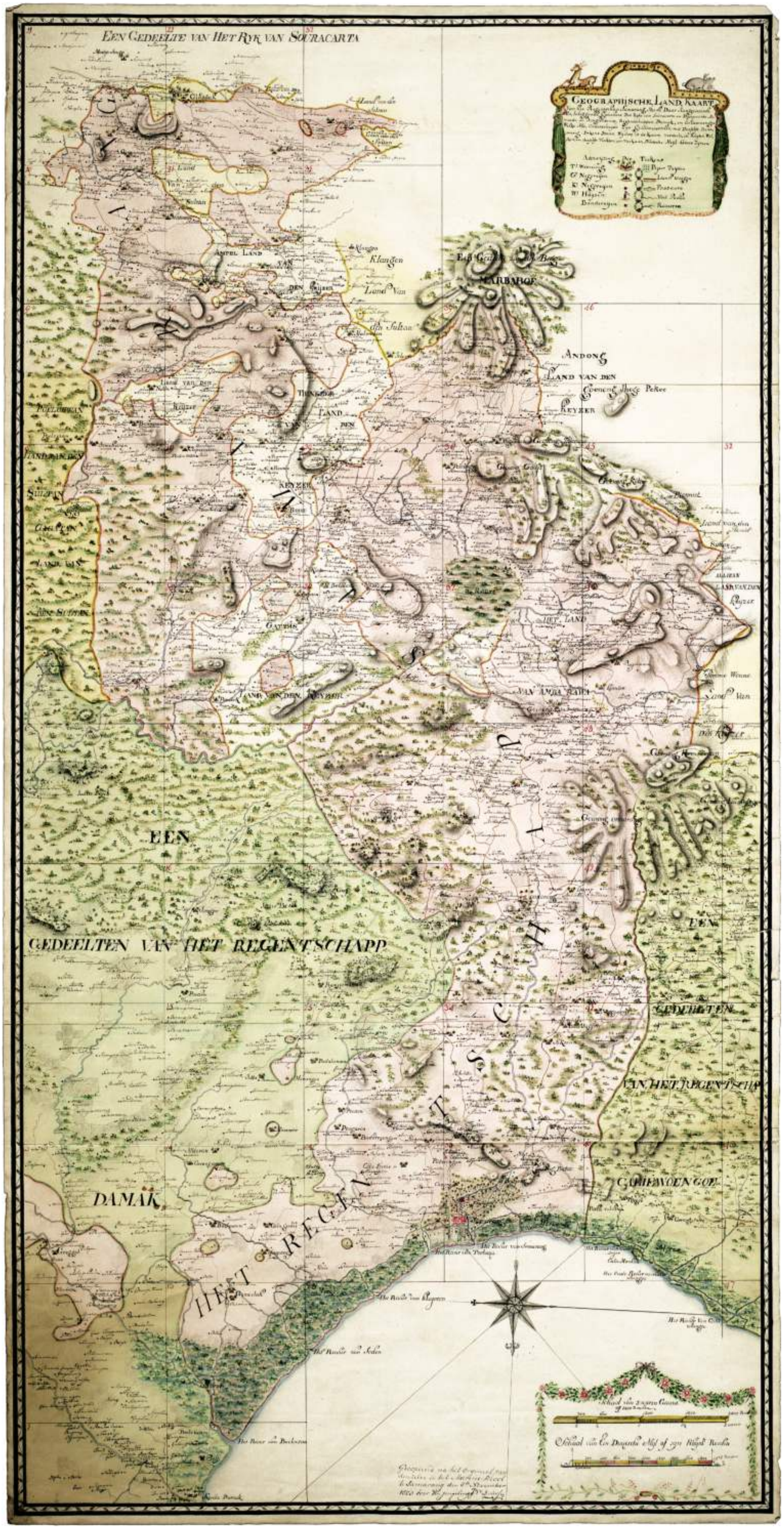

(pag. 358: / p. 358:)

Nationaal Archief, 4.VELH 494.

Opgenoomen door den Vaandrig Ingenieur H: C: Cornelius en den Cadet W:m Berg en de Schoolieren van het Mariene School J: du Boijs, B: C: Fransz, J: Kuijpers, D:k van den Berg, [1796-1802] : Surveyed by the Ensign-Engineer H: C: Cornelius and the Cadet W:m Berg and the Pupils of the *Marine School* J: du Boijs, B: C: Fransz, J: Kuijpers, D:k van den Berg, [1796-1802] :

N:o 36 / Geographische Land-Kaart / Van de Regentschappen Calie Woengoe Candaal Batang Paccalongang en / een gedeelte van het Regentschap Wierra Dissa [...].

N:o 36 / Geographical Map / Of the Regencies of Kaliwoengoe, Kendal, Batang, Pekalongan and / a part of the Wiradesa Regency [...].

Schaalstok van 1 Duytsche Meyl of 1975 Reynlandsche Roeden = [ca. 1 : 77.000].
Scale-bar of *1 Duytsche Meyl of 1975 Reynlandsche Roeden* = [approximately 1 : 77,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 50 x 69 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 50 x 69 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [midden boven] vervolg van de titel :
Explanations: [above centre] continuation of the title :

Met de aangrensende Keijzers en Sultans Lande zijnde het groots Gedeelte van het land genaamt de Mantjanegares. Het met saft groen geillumineerde het regentschap Calie Woengoe, het met Bruijn geillumineerde het Regentschap Candaal, het met rood geillumineerde het Regentschap Batang, het met Spaans groen geillumineerde het Regentschap Paccalongang, het met donker Bruijn geillumineerde een gedeelte van het Regentschap Wiera Dissa. Het met Ligt geel geillumineerde een gedeelte van het Land de Mantjanegares behoorende onder het Reijk van Souracarta aan den Keijzer, het met sterk geel geillumineerde een gedeelte van het Land de Mantjanegares behoorende onder het Reijk van Djocjacarta aan den Sultan. Wijdens is de Kaart verdeelt in Ruijten welken in desselfs vlakte 1 vierkante Duijtsch meijl groot zijn.

[midden boven] een verklaring van 10 kaartsymbolen :
[above centre] an explanation of 10 symbols used in the map :

Aanwyzing der teekens.

[-] Tommegong.	[-] Peper Tuynen.	[-] Groote Wegen.
[-] Gemeene Neg:	[-] Reyst Velden.	[-] Groote Negoryen.
[-] Passaar of Markten.	[-] Banderyen.	[-] Wagt Huysen.
[-] Voet Paden.		

[linksonder] een verklaring van 8 Javaanse woorden :
[lower left] an explanation of 8 Javanese words :

Verklaring van Eenige Javaanse Woorden welke in de Kaart voortkoomen, Als

Goenong Beteekend Bergen.	Calie Beteekend Rivieren.
Rawa Beteekend Morassen.	Oedjong Beteekend Hoeken.
Wattas Beteekend Grenscheijding.	Joerang Beteekend Daalen.

De aangrenzende topografische kaarten van de regentschappen aan de noordkust van Midden-Java uit de serie die tussen 1796 en 1802 tot stand kwam onder leiding van H.C. Cornelius zijn gereproduceerd op blad 353 en 359.

The adjoining topographical maps of the regencies along the north coast of Central Java from the series made between 1796 and 1802 under the direction of H.C.Cornelius are reproduced on sheets 353 and 359.

(pag. 359: / p. 359:)

Nationaal Archief, 4.MIKO G1.118.

Gecopieert na het Orgineel van den zelve in het Marine School te Samarang den 8.ste November 1803 door den jongeling J: N:s Driessen :
Copied from the Original of the same in the *Marine School* at Semarang the 8th of November 1803 by the pupil J: N:s Driessen :

Geographische Land Kaart / Van het Regentschap Samarang [...].

Geographical Map / Of the Semarang Regency [...].

Schaalstok van Een Duytsche Myl of 1975 Rhynl: Roeden = [ca. 1 : 79.600].
Scale-bar of *Een Duytsche Myl of 1975 Rhynl: Roeden* = [approximately 1 : 79,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 100 x 51 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 100 x 51 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [rechtsboven] vervolg van de titel :
Explanations: [upper right] continuation of the title :

Met de daar aangrensende en inliggende Gedeeltens der Rijke van Souracarta en Djocjacarta Als meede de aangrensende Regentschappen Damak en Caliewoengoe Welke alle onderscheijde zijn geullimineerd en met desselfs Benaming bekent staan. Wijders is de Kaart verdeelt in Ruyten welken in desselfs Vlakten een Vierkante Duitsche Meijl groot zijn.

[rechtsboven] een verklaring van 10 kaartsymbolen :
[upper right] an explanation of 10 symbols used in the map :

Aanwijzing Der Teekens.

[-] T:g Wooning.	[-] G:e Negoreijen.	[-] K:e Negoreijen.
[-] W:t Huijsen.	[-] Bandereijen.	[-] Peper Tuijnen.
[-] Land weegen.	[-] Passaars.	[-] Voet Paden.
[-] Rivieren.		

(vervolg op pag. 360 / continued on p. 360)

(vervolg van pag. 360 / continued from p. 360)

Het origineel voor deze kopiekaart van het regentschap Semarang door de 'jongeling' (leerling) J.N. Driessen was een van de topografische kaarten van de compagnieslanden langs de noordkust van Midden-Java die in de periode 1796-1802 werd vervaardigd door H.C. Cornelius en leerlingen van de Semarangse Marine School. De kaarten van de aangrenzende regentschappen zijn gereproduceerd op de bladen 358 en 372.

The original of this map copy of the Semarang Regency by the 'youngster' (pupil) J.N. Driessen was one of the topographical maps of the Company territories along the north coast of Central Java which were made in the period 1796-1802 by H.C. Cornelius and the cadets at the *Marine School* in Semarang. The maps of the adjoining regencies are reproduced on sheets 358 and 372.

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 426.

[Anoniem, na 1748] :
[Anonymous, after 1748] :

[Kaart van de noordkust van Midden-Java tussen Batang en Japara, met de Karimoendjawa-eilanden].

[Chart of the north coast of Central Java between Batang and Japara, with the Karimoendjawa Islands].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 57 x 35 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 57 x 35 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

De datering van deze fraaie zeekaart van de bocht van Semarang is gebaseerd op de vermelding onderaan van het vergaan van het schip *Kleverskerk* in 1748 nabij de Karimoendjawa-eilanden. Merkwaardigerwijs wordt hier de oude hoofdvestiging Japara wel weergegeven met een kaartsymbool voor een fort, maar niet Semarang, dat sinds 1708 de standplaats van het compagniesbestuur over de vestigingen in Mataram was.

The dating of this beautiful chart of the Semarang Bight is based on the reference at the bottom to the wreck of the ship *Kleverskerk* in 1748 near the Karimunjawa Islands. Remarkably, the former main settlement Jepara is reproduced marked with the cartographic symbol for a fort, but not Semarang which had been the administrative headquarters of the Company's settlements in Mataram since 1708.

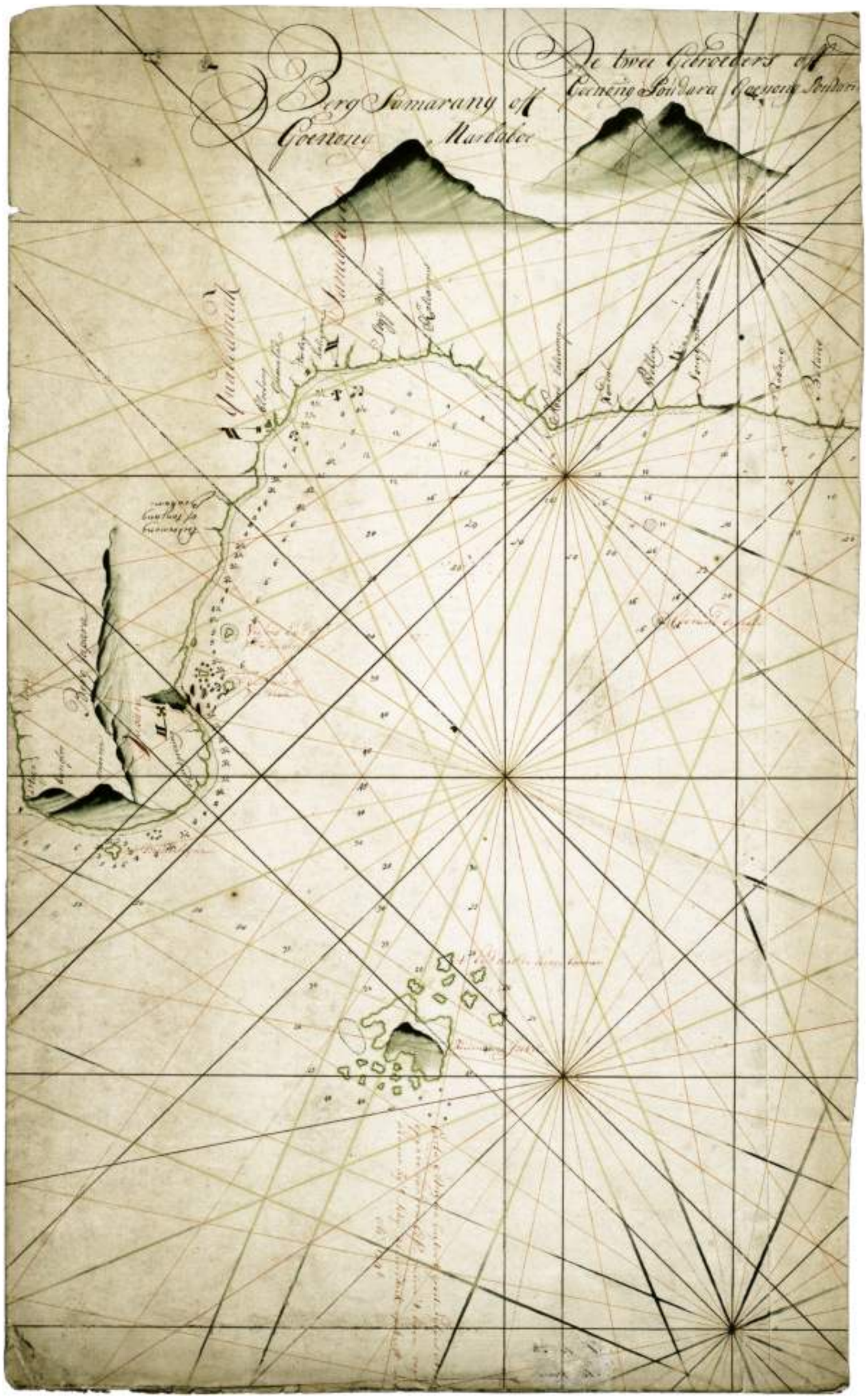

onder / below:

Nationaal Archief, 4.MIKO 94.

Opgenoomen in den Jaare 1806 door J:n T:s Busscher :
Surveyed in the Year 1806 by J:n T:s Busscher :

De Rheede Samarang.

The Semarang Roads.

Schaalstok van $^{1}/_{2}$ D: Mijl = [ca. 1 : 22.700].
Scale-bar of $^{1}/_{2}$ *D: Mijl* = [approximately 1 : 22.700].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 27 x 42,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 27 x 42.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Dit kaartje geeft Jan Theunis Busschers versie van de rede van Semarang weer, in het kader van zijn serie hydrografische opnemingen langs de kusten van Java in de jaren 1802-1811. De vermelding van een locatie 'Zeelust', met vlaggemast, heeft betrekking op een kleine wachtpost aan zee tussen de mondingen van de Kali Semarang en de Kali Torbaja, die de Compagnie hier omstreeks 1700 al had gevestigd. Deze uitkijk en seinpost is ook aangegeven op de kaart uit 1741 op blad 364 boven.

This chart reproduces Jan Theunis Busscher's version of the Semarang roads, in the context of his series of hydrographic surveys along the coasts of Java in the years 1802-1811. The mention of a site *Zeelust*, with a flag-pole, refers to a small post on the sea between the estuaries of the Kali Semarang and the Kali Terboyo, which the Company had already set up here around 1700. This look-out and signal station is also indicated on the 1741 map on sheet 364 above.

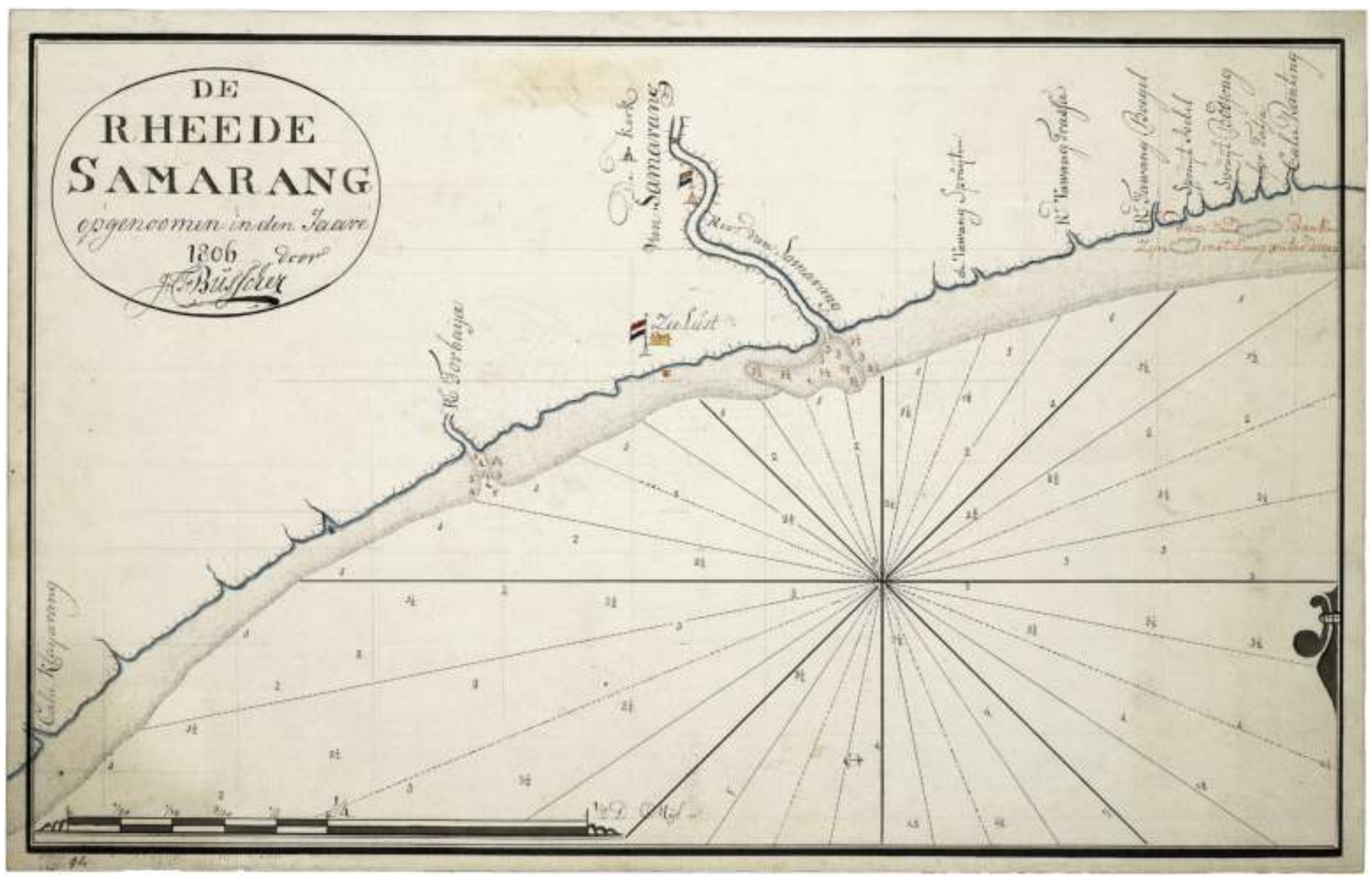

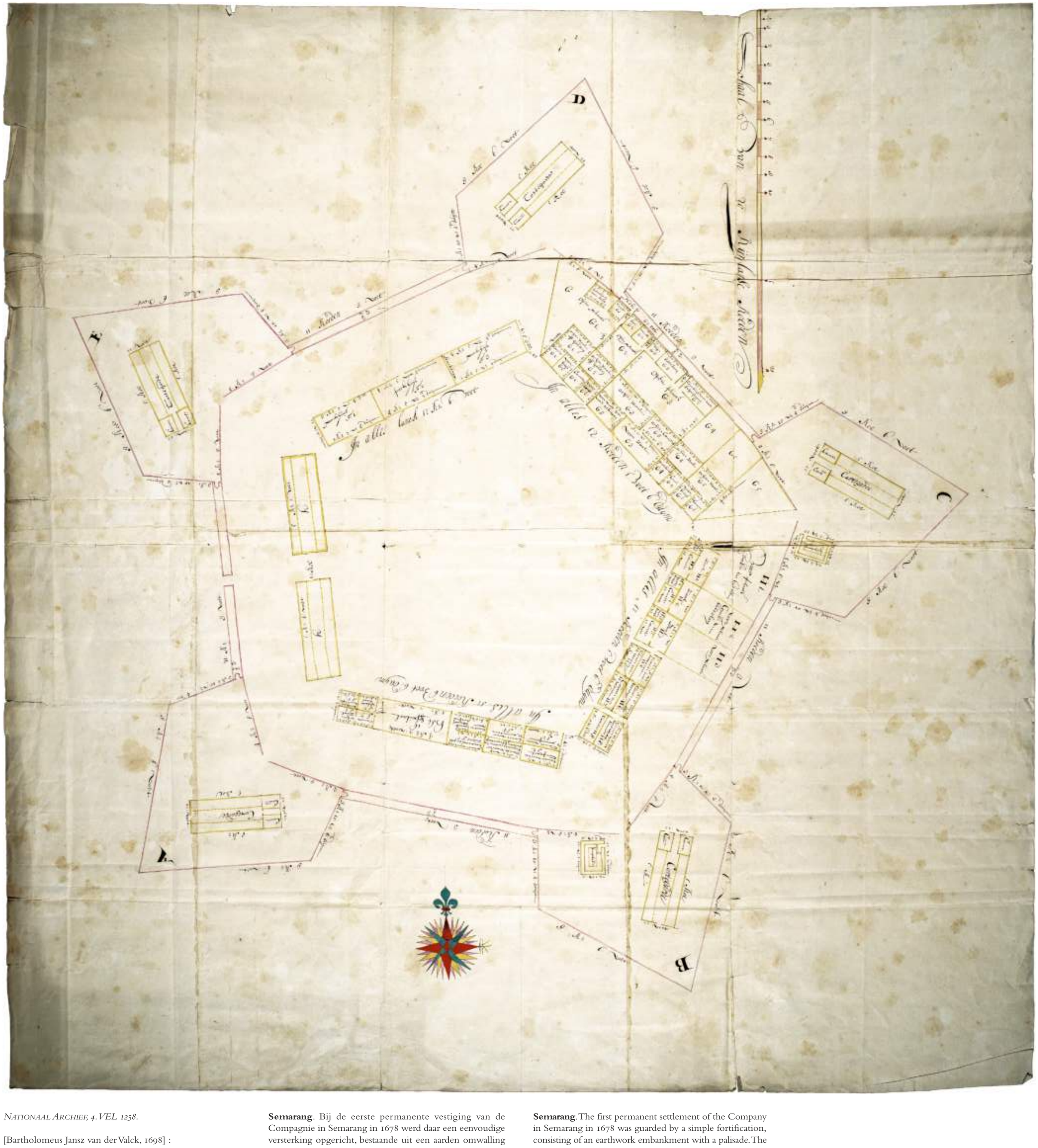

Nationaal Archief, 4.VEL 1258.

[Bartholomeus Jansz van der Valck, 1698] :

[Platte grond of Afteeckening van de Fortresse tot Samarang, zoo als die nu onderhanden is].

[Plan or Drawing of the Fortress at Semarang as it is now being built].

Schaalstok van 20 Rijnlanse Roeden = [ca. 1 : 220].
Scale-bar of *20 Rijnlanse Roeden* = [approximately 1 : 220].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 107 x 102,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 107 x 102.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verso: Overgekomen van Batavia 1699 2. Deel. Het rapport hiertoe behoorende onder de papieren van Java's Oostkust dat jaar.

Semarang. Bij de eerste permanente vestiging van de Compagnie in Semarang in 1678 werd daar een eenvoudige versterking opgericht, bestaande uit een aarden omwalling met palissade; de plattegrond van deze pagger is afgebeeld in de *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam* op blad 282 van de facsimile-uitgave van 2006. In 1695 besloot de Hoge Regering dit provisorische fortje te vervangen door een grote vijfhoekige stenen citadel, naar een zelfde ontwerp als toen ook al was toegepast voor de nieuwe forten aan de Kaap, in Jaffnapatnam op Ceylon en te Nagapatnam aan de Coromandelkust. De omtrekken van dit geprojecteerde fort zijn al aangegeven in de kaart van Semarang en omstreken van 1695 op de bladen 362-363. De hier afgebeelde plantekening door de landmeter Bartholomeus Jansz (ook: Andriesz) van der Valck geeft de indeling in detail weer in 1698, toen de bouw nog niet was voltooid. Van der Valck was werkzaam op Java van 1686 tot 1715 en tekende mogelijk ook de overzichtskaarten van Cheribon op blad 341 en die van het aansluitende deel van Mataram op blad 347. Naar aanleiding van het beleg van Semarang tijdens de Chinees-Mataramse opstand in de jaren 1740-1743, toen de kwetsbaarheid van de niet ommuurde woonstad op pijnlijke wijze duidelijk was geworden, werd de citadel in de jaren na 1746 deels afgebroken en voor het overige opgenomen in de nieuw aangelegde stadswallen; vergelijk de plattegronden op de bladen 364 boven en 365.

Semarang. The first permanent settlement of the Company in Semarang in 1678 was guarded by a simple fortification, consisting of an earthwork embankment with a palisade. The ground plan of this *pagger* is shown in the *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam* on sheet 282 of the 2006 facsimile edition. In 1695 the High Government decided that this small temporary fort should be replaced by a large, pentagonal brick citadel, built to the same design which had already been used for the new forts at the Cape, Jaffnapatnam in Ceylon and Nagapatnam on the Coromandel Coast. The outlines of this projected fort are already indicated on the 1695 map of Semarang and its environs on sheets 362-363. The design drawing shown here by the surveyor Bartholomeus Jansz (also: Andriesz) van der Valck reproduces the layout in 1698 in detail when the building had not yet been completed. Van der Valck worked in Java from 1686 to 1715 and he was also possibly the maker of the general map of Cirebon on sheet 341 and that of the adjoining map of Mataram on sheet 347. In the aftermath of the siege of Semarang during the Chinese-Mataram uprising of 1741-1743, when the vulnerability of the unwalled city was painfully demonstrated, part of the citadel was demolished in the years after 1746 and what remained of it was incorporated into the newly constructed city walls; compare the ground plans on sheets 364 above and 365.

pag. 362-363 boven: / pp. 362-363 above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1257.

M. de Roij, 1695 :

Samarangs Situatie.

The Situation of Semarang.

Schaalstok van 200 Roede Rijnl:s = [ca. 1 : 4.350].
Scale-bar of *200 Roede Rijnl:s* = [approximately 1 : 4.350].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54,5 x 122 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54.5 x 122 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verklaringen: [rechtsonder] een legenda bij de letters A t/m Q :
Explanations: [lower right] a key to the letters A to Q :

A. Het nieuwe ontworpen fort op Samarang.
C. De Chineese negrij.
D. De Javaanse negrij.
E. Den Dalam.
G. De Basaar.
H. De javaanse of Mahometaanse Tempel.
B. Rijstvelden.
F. Moeras.
I. Plantagien van Clappas, enz.
K. Geheugten en bewoonde landen.
L. Timmerwerven, voor Gentings, Pantjallangs enz.
M. Kianko s'Tuijn.
N. Der javanen Gouvern:rs Tuin. Keaj Ranga.
O. Des Residenten Tuijn.
P. Het Tolhuijs.
Q. Het begin van 't Gebergte.

Alles is vlack landt, tot na het Eijnde der Groote revier, alwaar 't begin der Gebergte bij Q aangewesen werdt. Beoosten en noorden van 't fort is alles moeras. Daar tegen over, aan de west zijde der Revier, zijn Rijstvelden. Voorts is alles bebout en beplant, te merendeel met Clappas boomen, soo dick, dat et op veele plaatsen een Bosschagie gelijckt. De metingen en Royingen zijn in Maij en Junio geschiedt. [getekend/signed] M. de Roij 1695.

De kaart van Semarang door de militair ingenieur Meijndert de Roij uit 1695, werkzaam in de Oost tussen 1678 en zijn overlijden in 1707, is de vroegst bekende die de gehele compagniesvestiging ter plaatse met de omgeving in topografisch detail weergeeft. Een plan van het nieuwe fort gemaakt tijdens de bouw in 1698 is gereproduceerd op blad 361.

The 1695 map of Semarang by the military engineer Meijndert de Roij, who was working in the East between 1678 and his death in 1707, is the earliest known map which reproduces the whole of the local Company settlement with its environs in topographical detail. A plan of the new fort made during its construction in 1698 is reproduced on sheet 361.

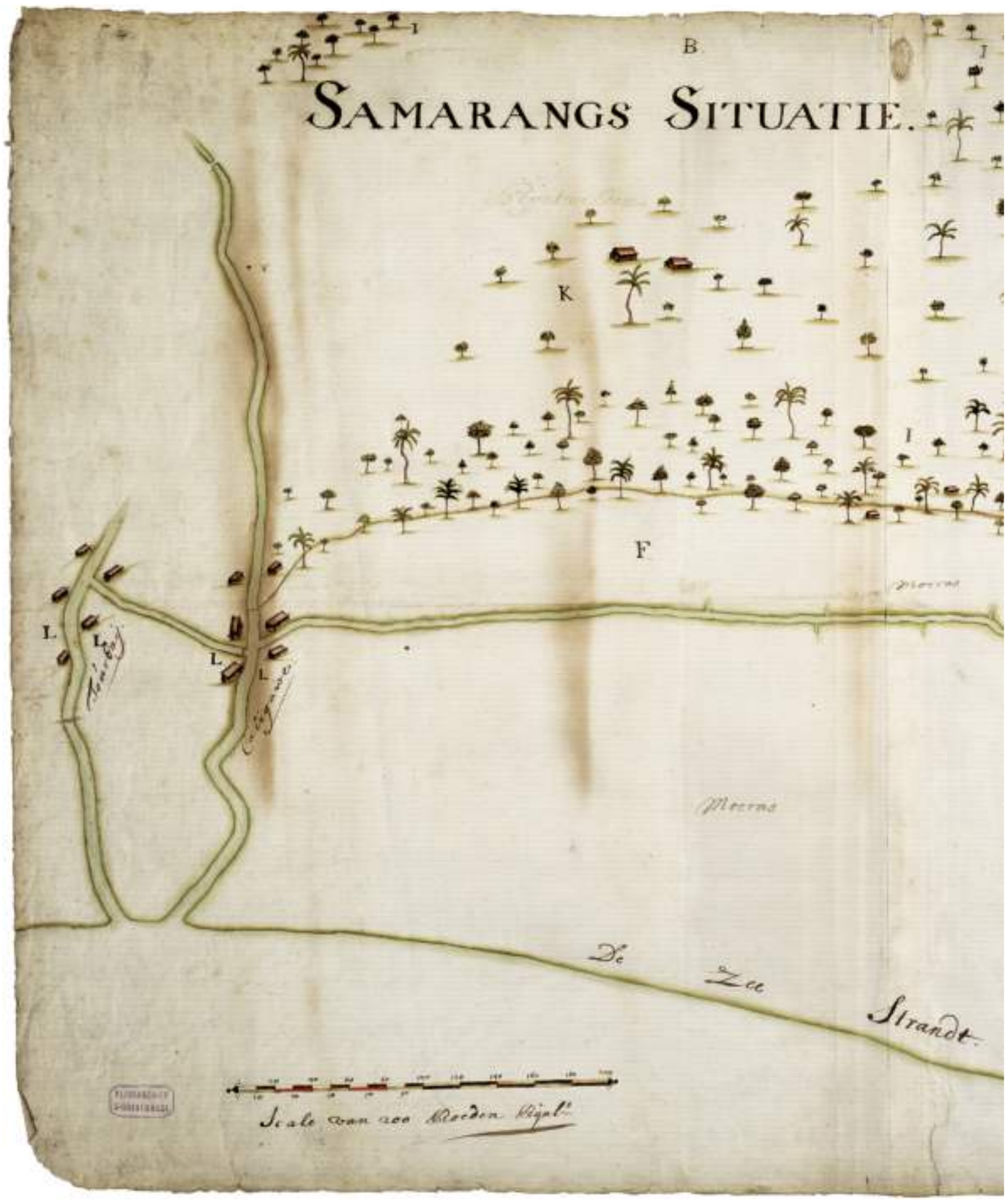

onder / below:

Universiteitsbibliotheek Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis 002-11-005.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :
[Pieter Gijsbert Noodt, 1722] :

Plaan / van 't Fortres en / verdere Cetuatie / van / Samarang.

Plan / of the Fort and / further Situation / of / Semarang.

Schaalstok van 120 Rse Rouden = [ca. 1 : 7.800].
Scale-bar of *120 Rse Rouden* = [approximately 1 : 7,800].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 25 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 25 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

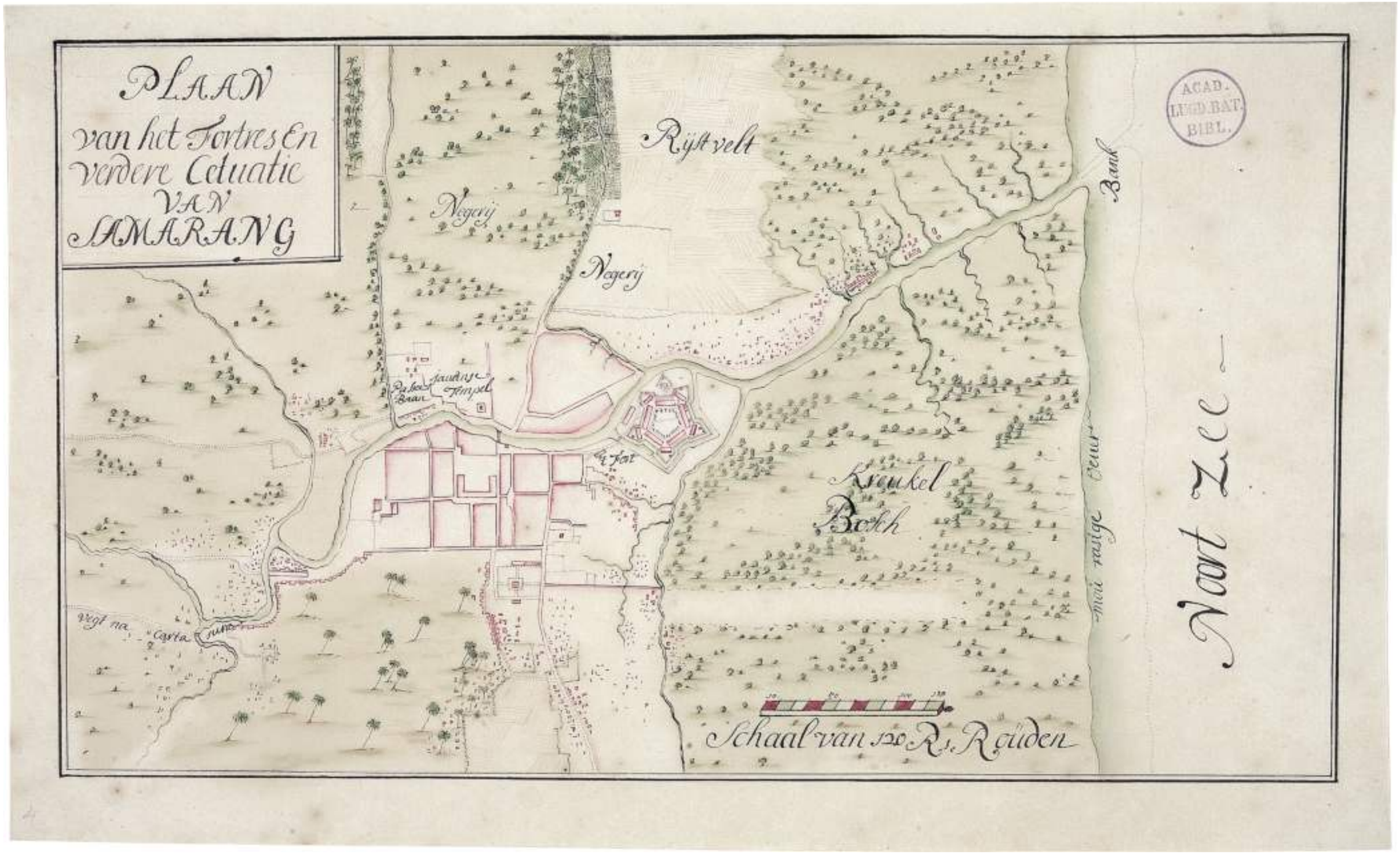

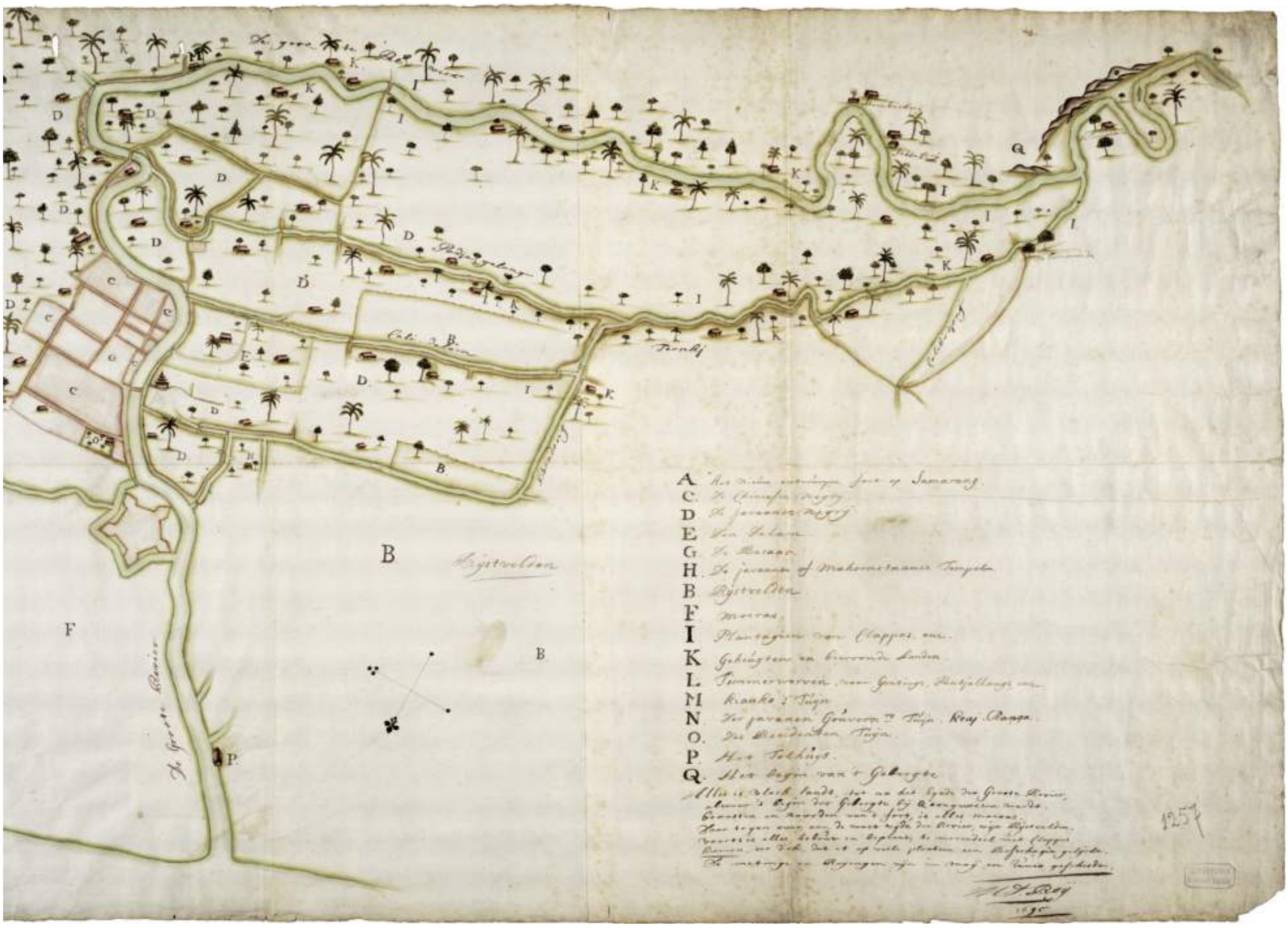

onder / below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1259.

[Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722] :
[Pieter Gijsbert Noodt, 1719/1722] :

P[l]aan / van het Fort en omleg / gende Cituatie / van / Samarangh.

Plan / of the Fort and / surrounding Situation / of / Semarang.

Schaalstok van 100 Rijnlantse Roeden = [ca. 1 : 4.100].
Scale-bar of *100 Rijnlantse Roeden* = [approximately 1 : 4,100].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 65,5 x 45,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 65.5 x 45.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Plaan van het Fort en omleggende Cituatie van Samarang anno 1719.

Pieter Gijsbert Noodts kaart van Semarang hiernaast (zie ook blad 107) en directe omgeving en de kleinschaliger variant daarvan op blad 362 onder geven de situatie ter plaatse in 1719, na de voltooiing van het fort omstreeks 1700 en de verplaatsing van de hoofdzetel van het compagniesbestuur over de vestigingen in Mataram van Japara naar Semarang in 1708. In vergelijking met de kaart van 1695 boven is onder meer een beginnende ontwikkeling van de Europese woonstad ten oosten van de citadel te zien.

This map of Semarang drawn by or for Pieter Gijsbert Noodt (see also sheet 107) and its immediate environs and its variant drawn to a smaller scale on sheet 362 below show the local situation in 1719, after the completion of the fort around 1700 and the removal of the headquarters of the Company's settlements in Mataram from Jepara to Semarang in 1708. In comparison with the 1695 map, for instance, evidence of the incipient development of the European residential area east of the citadel can be seen.

(pag. 364: / p. 364)

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1262.

[Anoniem, 1741] :
[Anonymous, 1741] :

[Kaart van Semarang en omgeving tijdens de belegering van 1741].

[Map of Semarang and environs during the siege of 1741].

Schaalstok van 110 Rhijnlantse Roeden = [ca. 1 : 4.060].
Scale-bar of *110 Rhijnlantse Roeden* = [approximately 1 : 4,060].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 85 x 99 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 85 x 99 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksboven] een legenda bij de letters A t/m W en de nummers 1 t/m 32 :
Explanations: [upper left] a key to the letters A to W and the numbers 1 to 32 :

Aanwysing van 's Compagnies en 's Vyands Werken, als meede 's Compagnies Leeger en 's Vyands Vlugt tot Zamarang. Gecommandeert en Chef door Commandant Gerrit Mom Anno 1741.

A. De Logie.
B. Europeise Negerij.
C. Chineese Campon verbrand.
D. Compagnies bezette Werken.
E. Vijandelijke Werken door ons verovert.
F. Callegabe en Torbaaye in brand geschooten.
G. Groote Rivier.
H. Moerassen.
I. Het eerste Attacq.
Y. Het tweede Attacq op Callegabe en Torbaaye.
K. Het derde Attacq op de Passeerbaan in drie Colomnen.
L. 'S Vyands brandende Werken.
M. Passeerbaan.
N. Avant Guarde.
O. Rechter Vleugel.
P. Linker Vleugel.
Q. Arriere Guarde.
R. Schipbrug.
S. 'S Vyands Vlugt.
T. Pangon.
V. Callegabise Rivier.

W. De Reede.

1. 'S Compagnies Werf op Callegabe.
2. De Callegabise Weg.
3. Callegabe.
4. Torbaya.
5. 'S Vyands Campement.
6. 'S Vyands Batteryen.
7. 'S Vyands Metaale stukken.
8. De Weg na Patjeronge.
9. Een kleine Negery.
10. Een afgebrande Brug.
11. Ryst Velden.
12. 'S Vyands Slag-Orden.
13. Schans-korben.
14. Een toegemaakte Poort aan de Zoutpasser.
15. De Weg naar de Zuiker Moole.
16. De Weg naar de Cadoe.
17. De Weg naar Callewonge.
18. De hooge Brug en Poort.
19. Huizen verbrand.
20. Sineese Tempel.
21. Javaanse Tempel verbrand.
22. Malydse Campon.
23. 'S Compagnies Vlaggestok.
24. 'S Compagnies posten buiten.
25. De Zuide Poort of Hek.
26. Weegen in de Ryst Velden.
27. Ooster-Poort.
28. Een groot steene Huis verbrand.
29. 'S Compagnies Campement buiten.
30. 'S Compagnies Timmerlogie.
31. Een Bleek-Veld.
32. 'T Gerecht.

Deze gedetailleerde kaart geeft een cruciaal moment weer in de Chinees-Mataramse opstand in de jaren 1740-1743, namelijk de mislukte aanvallen op en ontzetting van het belegerde Semarang in de maanden juni-november 1741. De situatie voor de Compagnie in Midden-Java was toen zeer precair, na het verlies van de forten te Kartasoera, Rembang en Demak. De stad was buiten de citadel niet versterkt en moest verdedigd worden achter een inderhaast opgeworpen linie van buitenposten verbonden door aarden wallen en loopgraven. Tegen alle verwachting in hielden de compagniestroepen stand tegen de veelvoudige overmacht van Chinezen en Javanen en kon het beleg later in 1741 worden gebroken door over zee aangevoerde versterkingen uit Batavia en Makassar. Met dit keerpunt begon de opstand te

(vervolg op pag. 364 / continued on p. 364)

(vervolg van pag. 363 / continued from p. 363)

verlopen en moest uiteindelijk soesoehoenan Pakoeboewono II, die enige tijd de Chinezen in hun strijd tegen de Compagnie steunde, voor het behoud van zijn troon in november 1743 per verdrag afstand doen van alle regentschappen aan de noordkust van Java. Daarmee kwam voor de VOC de weg vrij voor de exploitatie van Semarangs achterland in eigen beheer. Het beleg was nadien ook aanleiding tot de aanleg van een vestingwal rondom de stad, aansluitend bij het fort van 1695. Het Nationaal Archief bezit een tweede, vrijwel identieke maar minder uitvoerig geannoteerde versie van deze kaart, onder nummer 4.VEL 1260.

This detailed map depicts a crucial moment in the Chinese-Mataram uprising in the years 1740-1743, namely the failed attacks on and the relief of beleaguered Semarang in the months of June to November 1741. At that time, after the loss of the forts at Kartasura, Rembang and Demak, the Company's position in Central Java was poised on a knife-edge. Outside the citadel, the city was unfortified and had to be defended from a hastily thrown-up line of outposts linked by earthen embankments and trenches. Against all expectations, the Company troops held out against the far greater supremacy in numbers of the Chinese and Javanese and later in 1741 the siege could be lifted by reinforcements brought in by sea from Batavia and Makassar. This marked a turning of the tide; the uprising began to lose momentum and eventually, in order to retain his throne, *Susuhunan* Pakubuwono II, who had supported the Chinese in their battle against the Company for a time, had to cede all the regencies on the north coast of Java under the terms of a treaty signed in November 1743. This meant that the way was clear for the Company to pursue the exploitation of the Semarang hinterland. The siege was also the reason for the construction of a wall around the city, connecting up with the 1695 fort. In the *Nationaal Archief* another, practically identical version of this map is preserved, with class mark 4.VEL 1260, which however is not a extensively annotated as the the one reproduced here.

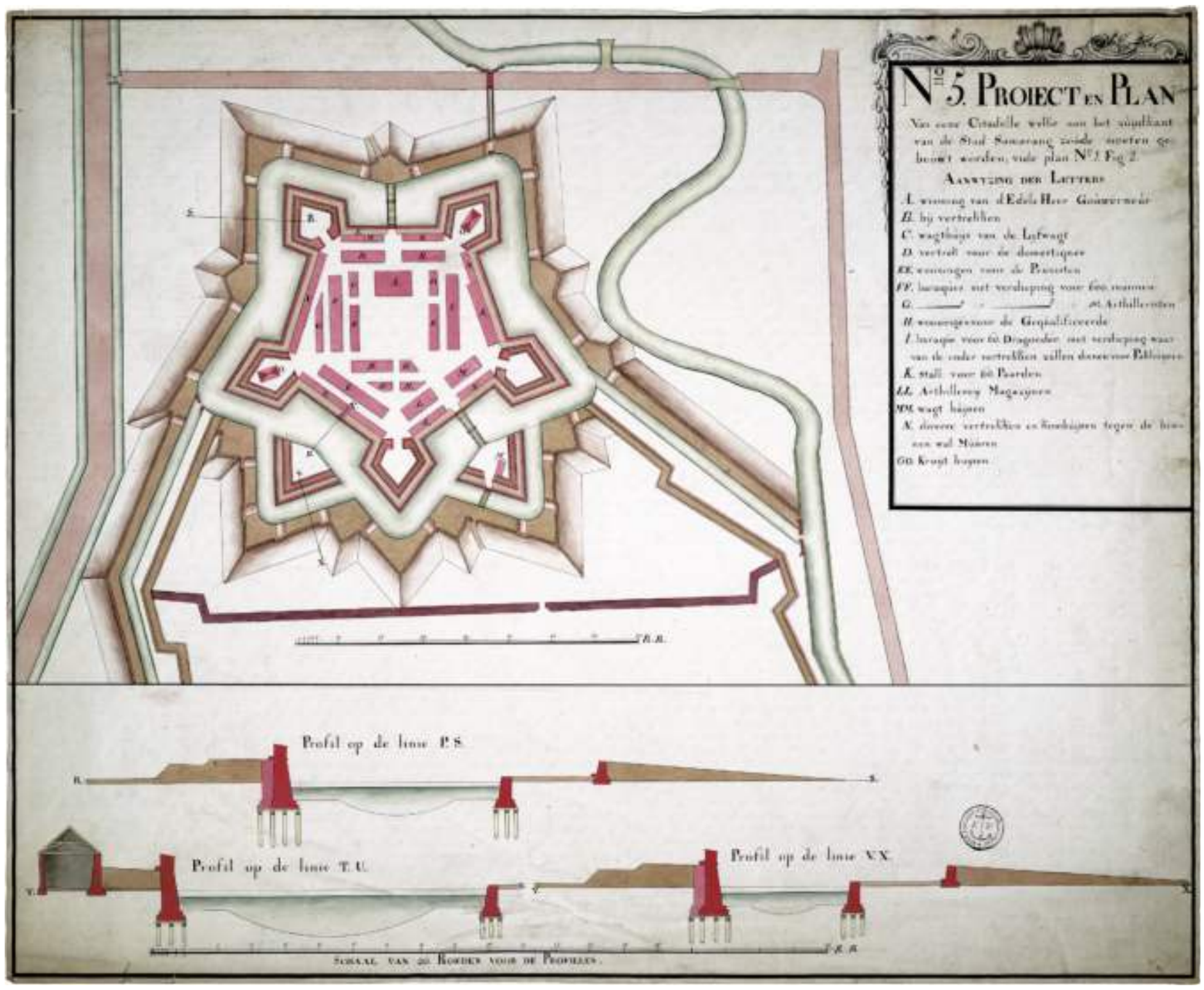

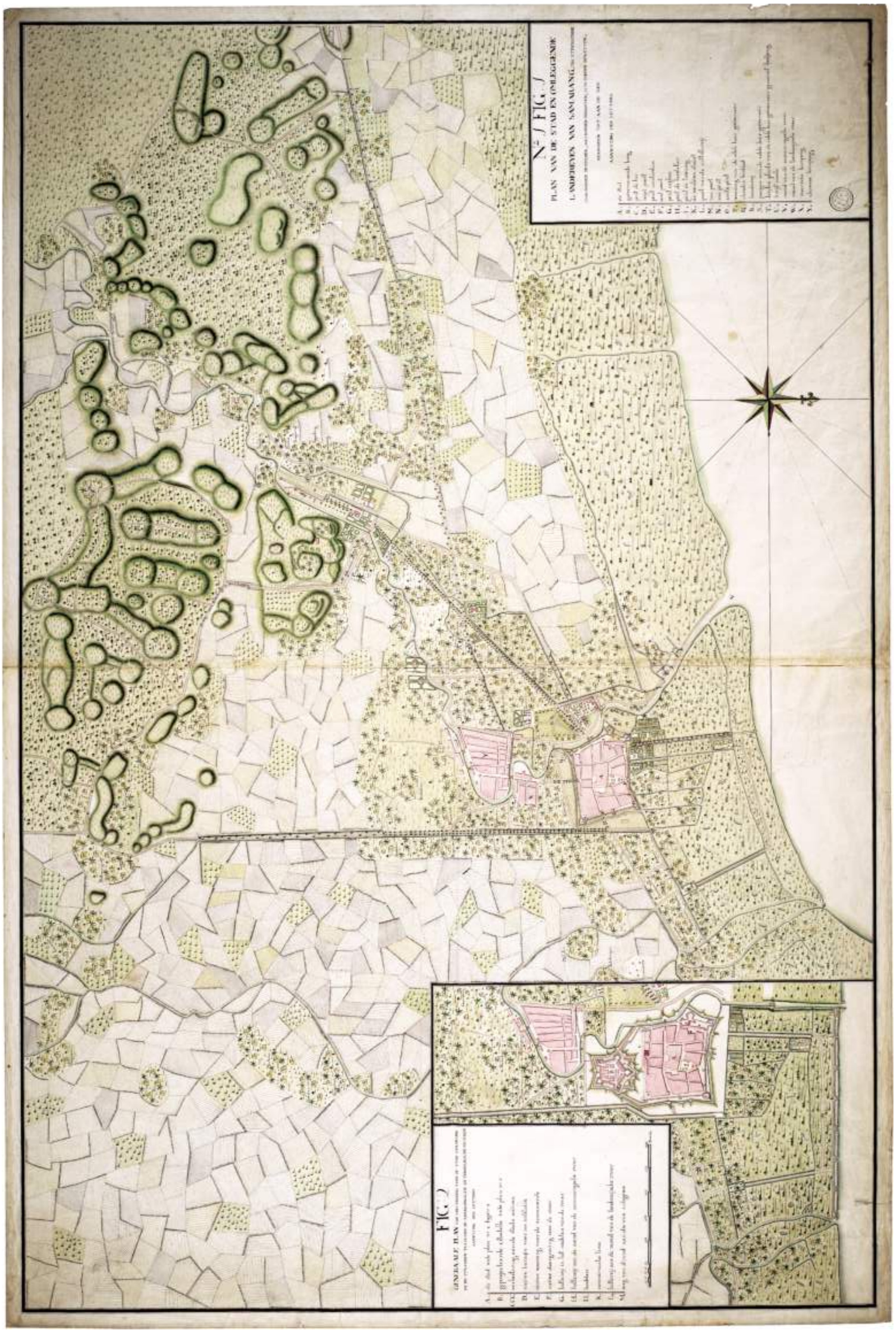

The circumvallation of the city of Semarang in 1746 and the following years was exclusively designed for protection against an indigenous enemy. However, as was the case with most of the Company settlements, after 1785 plans were developed to defend Semarang against the invasion of a European power by the construction of modern fortifications, of which several surviving designs are reproduced on the sheets to 367. The map alongside gives a survey of the city and it surroundings in 1787, with an ambitious plan for the construction of a new circumvallation with a citadel on the southern side; this fort has been elaborated in detail in the ground plan on sheet 364 below, as the reference in the legend states. Sheet 366 shows the situation of the walled city as it was in the same year, with a simpler and cheaper plan for new fortifications to surround it but without a citadel. Finally, both plans on sheet 367, dating from 1787, show designs on both large and small scale for the construction of a harbour canal to the sea, with various fortifications on either side of it. All these designs were made under the supervision of the Chief Surveyor and *Fabriek* of Batavia, Carl Friedrich Reimer (see sheet 134), who perhaps actually drew some of these personally. The remainder of these maps and plans will have been made at the *Marine School* in Semarang.

Nationaal Archief, 4.VEL 1268.

[Anoniem, 1787] :
[Anonymous, 1787] :

[1] N:o 1. Fig: 1. / Plan van de stad en omleggende / landeryen van Samarang [...]. [2] Fig: 2. / Generaale plan van versterking voor de stad Samarang / en de stranden tusschen de Samarangsche en Torobaayssche rivieren.

[1] N:o 1. Fig: 1. / Plan of the city and surrounding / lands of Semarang [...]. [2] Fig: 2. / General plan for the fortification of the city of Semarang / and the sea-shores between the Semarang and Torbaja rivers.

Schaalstok van 300 Roeden = [ca. 1 : 8.070].
Scale-bar of *300 Roeden* = [approximately 1 : 8,070].

2 kaarten : ms op papier, gekleurd, 86 x 127,5.
2 kaarten : ms on paper, coloured, 86 x 127,5.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Plan N:o 1 voor Samarang 20 Septembre 1787.

Verklaringen: [rechtsonder] vervolg van de titel van kaart [1] :
Explanations: [lower right] contituation of the title of map [1] :

Sig strekkende 1200 roede bezuijden, 1085 roeden beoosten, 1570 roeden bewesten , benoorden tot aan de zee.

[rechtsonder] een legenda voor kaart [1] bij de letters A t/m Y :
[lower right] a key to the letters A to Y on map [1] :

Aanwijzing der letters.
A. De stad.
B. Gouvernements brug.
C. Punt de Lier.
D. Zuijd poort.
E. Punt Amsterdam.
F. Oost poort.
G. Punt Ceijlon.
H. Punt de Hersteller.
I. Punt de Tawang.
K. De swaluwe staart.
L. Poort van de arthillareij.
M. Zee poort.
N. Zee punt.
O. Smits punt.
P. Woning van de edele heer gouverneur.
Q. Christen kerkhof.
R. Bandereij.
S. Pangon van de edele heer gouverneur.
T. Buijten plaats van de edele heer gouverneur genaamt Bodjong.
U. Kriyt moole.
V. Mond van de Samarangsche rivier.
W. Mond van de Torobaaijsche rivier.
X. Moorsche kampong.
Y. Chineese kampong.

[linksonder] een legenda voor kaart [2] bij de letters A t/m M :
[lower left] a key to the letters A to M on map [2] :

Aanwijzing der letters.
A. De stad vide plan n:o 4 figuur 1.
B. Geprojecteerde citadelle vide plan n:o 5.
CCC. Verbeetering ana de stads rivieren.
D. Nieuwe baraque voor 300 militaire.
E. Nieuwe wooning voor de zeevaarende.
F. Nieuwe doorgraving van de rivier.
G. Battereij in het midden van de rivier.
H. Battereij aan de mond van de Samarangsche rivier.
II. Hoofden.
K. Communicatie libie.
L. Battereij aan de mond van de Torobaaijsche rivier.
M. Weg van strand aan die van Caligawe.

(pag. 364 onder: / p. 364 below:)

Nationaal Archief, 4.VEL 1267.

[Anoniem, ca. 1787] :
[Anonymous, c. 1787] :

N:o 5. Project en Plan / Van eene Citadelle welke aan het zuydkant / van de Stad Samarang zoude moeten worden, vide plan N:o 1 Fig: 2.

N:o 5. Project and Plan / For a Citadel to be built on the south side / of the City of Semarang, see plan N:o 1 Fig: 2.

Schaalstokken van 80 R:R: = [ca. 1 : 1.670] [profielen]
20 Roeden = [ca. 1 : 210].
Scale-bars of *80 R:R:* = [approximately 1 : 1,670] [profiles]
20 Roeden = [approximately 1 : 210].

1 kaart + 3 profielen : ms op papier, gekleurd, 51 x 63 cm.
1 map + 3 profiles : ms on paper, coloured, 51 x 63 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: N:o 5 vide Berigt de dato Samarang den 20sten 7ber 1787.

Verklaringen: [rechtsboven] een legenda bij de letters A t/m O :
Explanations: [upper right] a key to the letters A to O :

Aanwyzing der Letteren.
A. Wooning van d Eedele Heer Gouwerneur.
B. Bij vertrekken.
C. Wagthuijs van de Lijfwagt.
D. Vertrek voor de domestiques.
EE. Wooningen voor de Pennisten.
FF. Baraques met verdieping voor 600 mannen.
G. Baraques met verdieping voor 80 Arthilleristen.
H. Wooningen voor de Gequalificeerde.
I. Baraque voor 60 Dragonder met verdieping waar van de onder vertrekken zullen dienen voor Pakhuijsen.
K. Stall voor 60 Paarden.
LL. Arthillereij Magazijnen.
MM. Wagt huijsen.
N. Diverse vertrekken en Kombuijsen tegen de binnen wal Muuren.
OO. Kruijt huijsen.

(pag. 365: / p. 365:)

De omwalling van de stad Semarang uit 1746 en volgende jaren was uitsluitend ontworpen ter verdediging tegen een inheemse vijand. Zoals voor de meeste compagniesvestigingen werden echter na 1785 ook voor Semarang alsnog plannen ontwikkeld voor de aanleg van moderne verdedigingswerken tegen een Europese invasiemacht, waarvan op de bladen t/m 367 enkele bewaard gebleven ontwerpen zijn gereproduceerd. De kaart hierboven geeft een overzicht van de stad en omgeving in 1787 met een ambitieus projectplan voor de aanleg van een nieuwe omwalling en een citadel aan de zuidzijde; deze laatste is in detail uitgewerkt in de plattegrond op blad 364 onder, zoals de verwijzing bij de legenda aldaar vermeldt. Op blad 366 is de bestaande situatie in hetzelfde jaar van alleen de omwalde stad getekend, met een eenvoudiger en goedkoper plan voor nieuwe versterkingen rondom zonder citadel. De beide plans op blad 367 ten slotte, ook weer uit 1787, tonen ontwerpen in klein en groot bestek voor de aanleg van een havenkanaal naar zee, met de diverse verdedigingswerken ter weerszijden. Al deze ontwerpen kwamen tot stand onder supervisie van de eerste landmeter en fabriek te Batavia Carl Friedrich Reimer (zie blad 134), die hier mogelijk ook zelf de tekenaar is geweest; voor het overige zullen deze kaarten en plans zijn vervaardigd aan de Marine School te Semarang.

Nationaal Archief, 4.VEL 1264.

[Anoniem, 1787] :
[Anonymous, 1787] :

[1] Plan Van Verbeetering aan de Fortificatien / van Samarang. [2] N:o 4. Figuur 1. / Plan van de stad Samarang, / met de Profillen der / Fortificatien.

[1] Plan For The Improvement of the Fortifications / of Semarang. [2] N:o 4. Figure 1. / Plan of the city of Semarang, / with the Profiles of the / Fortifications.

Schaalstokken van 70 R: Roeden = [ca. 1 : 1.680] [profielen] 10 R:R: = [ca. 1 : 215] ; 6 R: Roeden = [ca. 1 : 135].
Scale-bars of *70 R: Roeden* = [approximately 1 : 1,680] [profiles] *10 R:R:* = [approximately 1 : 215] ; *6 R: Roeden* = [approximately 1 : 135].

2 kaarten + 7 profielen : ms op papier, gekleurd, 99 x 65 cm.
2 kaarten + 7 profiles : ms on paper, coloured, 99 x 65 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: N:o 4 vide Berigt de dato Samarang den 20e 7bre 1787.

Verklaringen: [midden boven] een legenda bij de letters A, B in de hoofdkaart :
Explanations: [above centre] a key to the letters A, B on the main map :

Litterae A. Is een ledig erven alwaar eene nieuwe baraque voor 300 mannen geproponeert wort.
B. Plaatse alwaar de nieuwe wooning en loogie voor de Zeevaerende kan worden.
NB. De oude muuren van de vesting zijn enkelde met eene roode linie aangehaalt, en de geprojecteerde verbeeteringen zijn met Verven aangehaalt.

[rechtsonder] een legenda bij kaart [2], letters A t/m O, a t/m z en de nummers 1 t/m 20 :
[lower right] a key to map [2], letters A to O, a to z, and the numbers 1 to 20 :

Aanwijzing der Letteren

A. De gouvernements poort.
B. Gouvernements brug.
C. Punt de Liere.
D. Zuijd poort.
E. Punt Amsterdam.
F. Oost poort.
G. Punt Ceijlon.
H. Punt de Hersteller.
I. Punt de Tawang.
K. De swaluwe Staart.
L. Poorte van de Arthillerij.
M. Zee poort.
N. Zee punt.
O. Smits punt.
a. Sortie poort bij de werf.
b. Sortie poort bij de hoofdwagt.
c. Sortie poort bij de dragonders stall.
d. Sortie poort agter t hospitaal.
e. Sortie poort bij de Punt Hersteller.
f. Sortie poort bij de Marine School.
g. Sortie poort voor 't gouvernement.
h. Het gouvernement.
i. Secretarij Camptoir.
k. Soldeij Camptoir.
l. Hoofd Camptoir.
m. Negotie Camptoir.
n. Geld Kaemer.
o. Hoofd Wagt.
p. Compagnies Pakhuis.
q. Wapen Kaemer.
r. Olij pakhuijs.
s. Granadiers baraque op Solder.
t. Smits winkel.
u. Gevangen huijs voor de gecomdenneerde Slaven.
v. Executie plaetse.
x. Marine School.
ij. Stads huijs.
z. De Arthillerij.
1. Amunitie Magazijn.
2. Amunitie Werkhuijs.
3. Baraque.
4. Lootse tot berging van Affuijten etc. etc.
5. De Kerk.
6. De Weeshuijs.
7. Parade plaats.
8. De herberg.
9. Oude Manhuijs.
10. Hospitaal.
11. Kruijt huijs.
12. Baraque in de punt Amsterdam.
13. Baraque aan de oost Poort.
14. Baraquwe aan de Hersteller.
15. Dragonders baraque.
16. Dragonders Stall.
17. Wagthuijs aan de zuijd poort.
18. Geprojecteerde baraque voor 300 man.
19. Wooning voor de zeevaerende.
20. Publijque bassaarhuijs.

De historische betekenis van deze plattegronden ligt niet zozeer in het hier getoonde ontwerp voor verbetering van de vestingwerken, dat evenmin als bijna alle andere van Reimer ooit is uitgevoerd, maar in de uiterst nauwkeurige en uitvoerig geannoteerde topografische weergave van de stad Semarang aan het eind van de compagniestijd. De befaamde Marine School van Semarang, de instelling die men kan zien als de voorloper van de topografische en hydrografische diensten in het latere Nederlands-Indië, bezette een prominente plaats in het noordwestelijke deel van de stad, aangrenzend aan het stadhuis. Tegenover het open terrein ten oosten van de kerk, de paradeplaats aangeduid met het nummer 7, was de locatie waar omstreeks 1805 het nieuwe stadhuis was geprojecteerd, dat in deze atlas is afgebeeld op blad 371.

The historical significance of these plans is not so much their subject, the improvement of the fortifications, which just as almost all other projects in this field proposed by Reimer was never executed, but the very accurate and extensively annotated topographical reproduction of the city of Semarang at the end of the Company era. The famous *Marine School* of Semarang, the institution which can be counted the predecessor of the topographical and hydrographical servies in the later Netherlands Indies, occupied a prominent position in the north-western part of the city, adjacent to the town hall. Opposite the open area to the east of the church, the parade ground indicated by the number 7, was the site where around 1805 a new town hall was projected. Its design is reproduced on sheet 371.

(pag. 367: / p. 367:)

boven / above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1266.

[Anoniem, 1787] :
[Anonymous, 1787] :

N:o 3. / Kaart relative het project van versterking voor de Samarangsche / riviere en stranden [...].

N:o 3. / Plan of the project for the fortification of Semarang's / rivers and sea-shores [...].

Schaalstok van 100 Rhijnlandsche Roeden = [ca. 1 : 1.860].
Scale-bar of *100 Rhijnlandsche Roeden* = [approximately 1 : 1,860].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 65 x 74 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 65 x 74 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: Kaart N:o 3 voor Samarang. Berigt de dato 20 7bre 1787.

Verklaringen: [midden boven] vervolg van de titel :
Explanations: [above centre] continuation of the title :

In welke het bestek voor een nieuwe geprojecteerde doorgraaving voor de rivier van Samarang aangeweesen word teffens het aanleg van batterijen en linie tot deffensie van deselve.

Net als in Batavia ondervond men in Semarang bij de goederenoverslag van de compagniespakhuizen binnen de omwalde stad naar de schepen op de rede en omgekeerd veel hinder van ondiepten in de riviermonding, die ook hier de enige uitgang naar zee vormde. Bovendien werd de weg die de lichters en prauwen over dit laatste stuk benedenloop van de Kali Semarang moesten afleggen, als gevolg van de snelle aanslibbing langs de kust steeds langer. In de plannen die in 1787 onder C.F. Reimer werden voorgesteld voor de militaire versterking van Semarang werd daarom aanvullend een nieuw te graven diepere en kortere uitgang naar zee geprojecteerd, zoals enkele jaren eerder ook al in Soerabaja was gerealiseerd (zie blad 410). Deze kaart toont een overzicht van dit plan, met de batterijen die voor de verdediging van de nieuwe toegang waren voorzien. Deze laatste zijn afzonderlijk op grotere schaal en uitvoerig geannoteerd weergegeven in de tekeningen op blad 367 onder. De doorgraving werd in de compagniestijd niet meer gerealiseerd, maar kort na 1830 kreeg Semarang alsnog zijn havenkanaal, vrijwel volgens het tracé zoals in 1787 voorgesteld.

As in Batavia, in Semarang the transfer of goods from the Company warehouses inside the walled city to the ships in the roads was badly obstructed by the presence of shoals in the river mouth, which was the only entry to the sea here. Moreover, as the result of the rapid build-up of alluvial deposits along the coast, the route the lighters and *perahu* had to take along the last section of the lower course of the Kali Semarang grew steadily longer. Consequently, the plans which were proposed under C.F. Reimer in 1787 for the military fortification of Semarang were supplemented by the projected excavation of a deeper, shorter entrance to the sea, similar to that which had been realized in Surabaya some years earlier (see sheet 410). This map contains an overview of this plan, with the batteries which would be provided for the defence of the new entry. These are also reproduced on a larger scale with extensive annotation in the drawings on sheet 367 below. The excavation was never undertaken in the Company period, but not long after 1830 Semarang was provided with a harbour canal, which followed the course proposed in 1787 almost exactly.

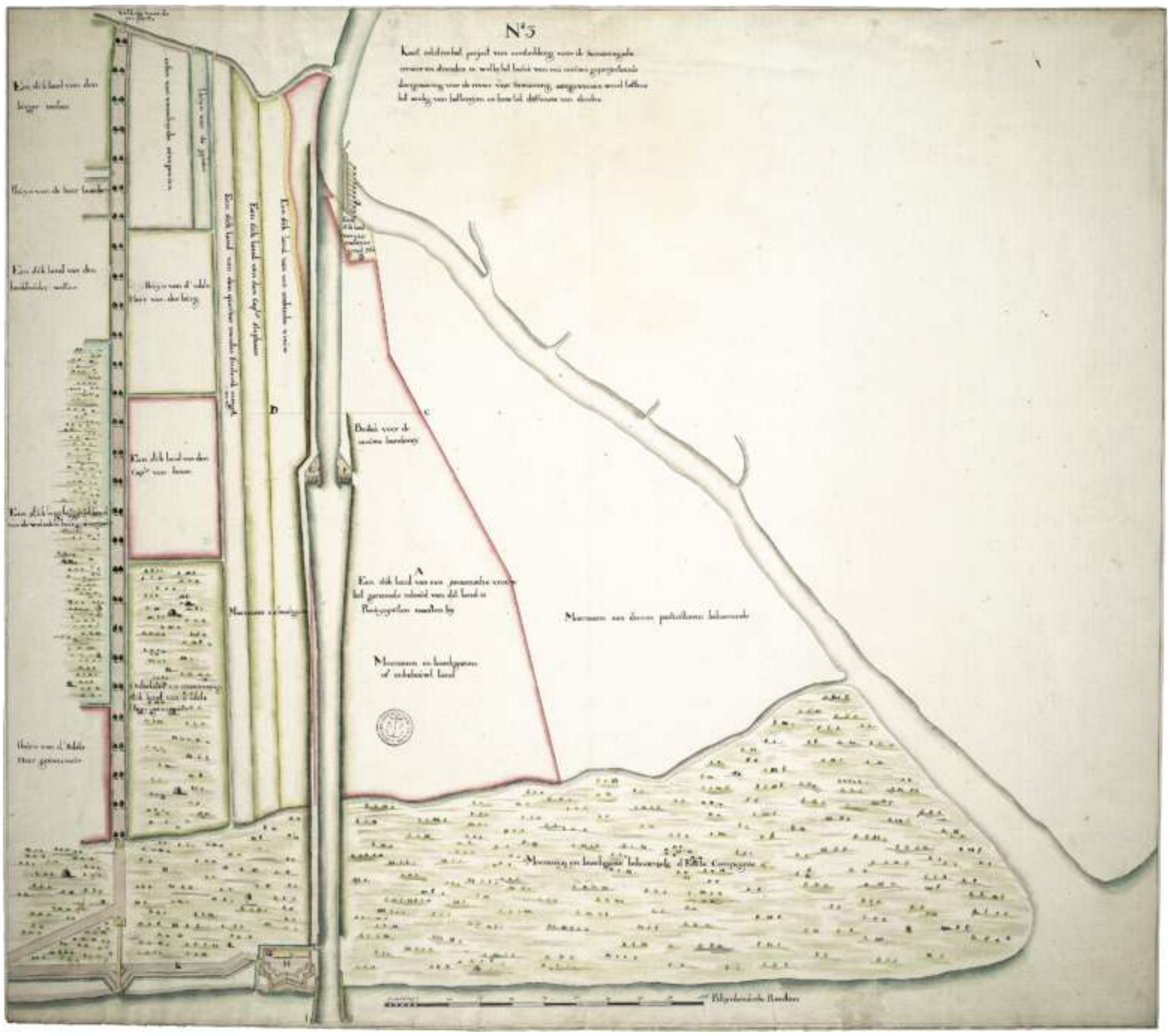
N°5
Schaal van de Fig: 2.
Schaal van de Fig: 3.
PLAN VAN DE BATTEREYEN EN VAN DE NIEUWE DOOR GRAAVING VAN DE RIVIERE VOOR HET BESTEK IN HET PLAN N°1. DOOR DE LETTERS G.G. FIG. 2. AANGEWYZEN.
Fig: 12. Schaale van de Fig: 2.
Profil van de Batterij op de linie. B.S.
Fig: 2. Profil van de Batterij op de linie. K.L.
SCHAAL VOOR DE PROFIL.
Fig: 1.
Fig: 4.
Fig: 5. Profil op de linie. M.N.
SCHAAL VOOR DESE 2 PROFIL.
Fig: 6 Profil op de linie. O.P.
PLAN N° 2.

onder / below:

Nationaal Archief, 1265.

[Anoniem, 1787] :
[Anonymous, 1787] :

Plan N:o 2. / [1] Plan van de Battereyen en van de nieu / we door graaving van de Rivierre voor / het bestek in het Plan N:o 1 / door de Letters G.G. Fig: 2. / Aangewyzen. [2] Tot de constructie van de Batterijen aan de mond der Samarangsche en Terobaaijsche Rivieren en het eind van de nieuwe doorgraawing van de Riviere van Samarang.

Plan N:o 2. / [1] Plan of the Batteries and of the new / outlet of the River as / Shown in the Plan N:o 1 / by the Letters G.G. in Fig. 2. [2] For the construction of the Batteries at the mouth of the Semarang and Torbaja Rivers and at the end of the new channel of the Semarang River.

Schaalstokken van 15 Rij: Ro: = [ca. 1 : 400] [profielen] 48 Rhijn:Voet = [ca. 1 : 70] ; 18 voet = [ca. 1 : 40] ; 12 Rhijnlansche Voet = [ca. 1 : 25].
Scale-bars of *15 Rij: Ro:* = [approximately 1 : 400] [profiles] *48 Rhijn: Voet* = [approximately 1 : 70] ; *18 voet* = [approximately 1 : 40] ; *12 Rhijnlansche Voet* = [approximately 1 : 25].

2 kaarten + 1 inzetkaart + 7 profielen : ms op papier, gekleurd, 56 x 84 cm.
2 maps + 1 inset map + 7 profiles : ms on paper, coloured, 56 x 84 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verso: N:02. Samarang den 20 7ber 1787.

Verklaringen: [midden] een legenda bij de letters A t/m I in kaart [2], figuur 1 :
Explanations: [centre] a key to the letters A to I in map [2], figure 1 :

A.A. Baraques.
B. Kruijt huijs.
C.C. Beddings voor 2 Mortieren.
D. Beddings voor de Canons.
E. Raamen voor de Roppaarden.
F. Barrienes en Bruggen.
G. Opgevulde Epaulement.
H.H. Hoofden.
I. De linin.

[overige figuren] diverse technische legenda's en verklaringen, geen trancsriptie.
[other figures] various technical explanations and keys, not transcribed.

368

boven / above:

Nationaal Archief, 4.MIKO 110.

Gekopieerd naar het Origineel van de Eleves der Militaire School, en in een kleiner Bestek overgebragt door K: F: Busscher, [na ca. 1825] :
Copied from the Original of the Pupils of the *Militaire School*, and rendered to a smaller Scale by K: F: Busscher, [after c. 1825] :

Plan / of / platte grond / van / Samarang / met dies environs / op een afstand / van 600 R:e Roeden.

Map / or / ground plan / of Semarang / with its environs / to a distance / of 600 R:e Roeden.

Schaalstok van 300 Rijnlandsche Roeden = [ca. 1 : 10.600].
Scale-bar of *300 Rijnlandsche Roeden* = [approximately 1 : 10,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 47,5 x 50 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 47.5 x 50 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [rechtsonder] een legenda bij de letters A t/m T :
Explanations: [lower right] a key to the letters A to T :

Aanwijzing door Letteren.
A. Samarang in blokken afgedeelt.
B. De Chinesche kampong.
C. De Moorsche kampong.
D. De maleidsche kampong.
E. De Boeginesche kampong.
F. Kampong Pedamarang.
G. Passaars of Markt-Plaatsen.
H. Bandarij of het Tol-huis.
I. De Tuin Zigtrijk te Bodjong.
K. Het Voormalige Milit:e School.
L. Dalm of Woning van den Samarangsch Hoofd Regent.
M. Het Artillerie Perk.
N. Het kerk plein.
O. Het Stadhuis plein.
P. Het Vlagge Stoks plein.
Q. Het Europesche kerkhof.
R. Militaire Brak en Stallen.
S. Gouvernements pakhuizen.
T. De Javaansche Tempel.

Deze plattegrond is blijkens K.F. Busschers annotatie oorspronkelijke gemaakt door de 'élèves' van de Militaire School te Semarang. De voorloper daarvan, Semarangs befaamde Marine School, was in 1782 opgericht op initiatief van de raad van Indië en latere gouverneur-generaal (1801-1805) Johannes Siberg. Tussen 1805 en 1809 werd de cartografische afdeling van dit instituut overgebracht naar Batavia, waar ze vanaf het laatste jaar was ondergebracht bij het door Daendels nieuw opgerichte Bureau der Genie, Artillerie en Militaire Mouvementen. Het in Semarang achterblijvende deel van de school werd in 1808 op last van Daendels hervormd tot een opleiding voor de artillerie en de genie. Na de sluiting van de school tijdens het Engelse tussenbestuur in 1812 werd deze opleiding in 1817 in Batavia voortgezet onder de naam van Militaire School en het jaar daarop, met H.C. Cornelius als directeur, weer naar Semarang verplaatst, waar het nieuwe instituut was ondergebracht in een der gebouwen van de voormalige gouverneursresidentie aan Bodjong (K op de plattegrond). Al in 1826 volgde echter de definitieve sluiting, als gevolg van de drastische bezuinigingen die toen vanwege de Java-oorlog door het Nederlands-Indische Gouvernement werden doorgevoerd. Het origineel van deze plattegrond moet dus tussen 1818 en 1826 zijn gemaakt, toen Semarang met directe omgeving nog vrijwel hetzelfde aanzien hadden als in de late compagniestijd. Net als in de Ommelanden van Batavia, zij het op veel bescheidener schaal, waren ook in de omgeving van Semarang in de achttiende eeuw buitenplaatsen en landgoederen ontstaan, vooral ten westen van de stad langs Bodjong, het begin van de kustweg naar Pekalongan, Tegal en Cheribon. Enkele daarvan zijn op de plattegrond aangegeven.

According to K.F. Busscher's annotation, this map was originally the work of the *élèves* (cadets) of the *Militaire School* in Semarang. Its predecessor, the famous *Marine School* of Semarang, had been established in 1782 on the initiative of Councillor of the Indies and later Governor-General (1801-1805) Johannes Siberg. Between 1805 and 1809 the cartographic department of this institute was transferred to Batavia, where from the last-mentioned year it was accommodated by Daendels in the newly formed *Bureau voor Genie, Artillerie en Militaire Mouvementen* (Bureau for Engineering, Artillery and Military Transportation). In 1808, on Daendels's orders, the section of the naval academy which remained in Semarang was transformed into a school for the artillery and military engineers. The school was closed in 1812 during the English Interregnum, but in 1817 training was recommenced in Batavia, under the name of *Militaire School*. One year later the new institute, with H.C. Cornelius as its director, was relocated back to Semarang, where it was accommodated in one of the buildings of the former Governor's residence on Bojong (K on the map). In 1826, the academy was closed definitively in the wake of drastic retrenchements which were introduced by the Netherlands Indies Government following the outbreak of the Java War. Consequently, the original of this town plan must have been made between 1818 and 1826, at a time when Semarang and its immediate environs as yet differed very little from their appearance as it was in the late Company period. Just as in the *Ommelanden* of Batavia, albeit on a more modest scale, a number of country houses and estates were founded in the surroundings of Semarang in the eighteenth century. These were concentrated mainly to the west of the city along Bojong, where the coastal road to Pekalongan, Tegal and Cirebon began. A few of these are indicated on the plan.

onder / below:

Arsip Nasional Republik Indonesia, E 50.

Door mij Gemeeten, H.C. Cornelius, Gez. Landmeeter, den 10: Maart 1816 :
Surveyed by me, H.C. Cornelius, Sworn Surveyor, the 10th of March 1816 :

Kaart / van den Berg Pergotta genaamt, zijnde Gouvernements Grond / met de daar op geleegen Negorijen en Javaanse Begraafplaatsen [...].

Map / of the Mountain named Bergota, being Government Land / with the Settlements and Javanese Cemeteries situated on the same [...].

Schaalstok van 72 Rh: Roeden = [ca. 1 : 2.040].
Scale-bar of *72 Rh: Roeden* = [approximately 1 : 2,040].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 53 x 38 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 53 x 38 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verklaringen: [onder] vervolg van de titel, een meetbrief :
Explanations: [below] continuation of the title, a certificate of registry :

In Strekking als het Figuur aantoont. Groot in oppervlakten 47 Morgen en 236 vierkante roeden. Gemeeten ter requisitie van de Regent van Samarang Hiaij Adie Patty Soero Addiemengollo op den 10: Maart 1816.

Het land Bergota met zijn Javaanse begraafplaatsen is op de plattegrond boven herkenbaar aan het eind van de Bodjong, in de rechter bovenhoek ten oosten van het buiten Zigtrijk (I). Deze hoogte markeert het begin van de heuvels van Tjandi, ca. drie kilometer ten zuiden van het omwalde Semarang, waar in de laat-koloniale periode de bekende 'Europese' buitenwijk van die naam zou ontstaan.

The area of Bergota with its Javanese cemeteries is recognizable on the ground plan above at the end of Bojong, in the upper right-hand corner east of the country house *Zigtrijk* (I). It marked the first of the Candi Hills, some three kilometres south of the walled city of Semarang, where in the late colonial period the well-known 'European' residential area of the same name would be developed.

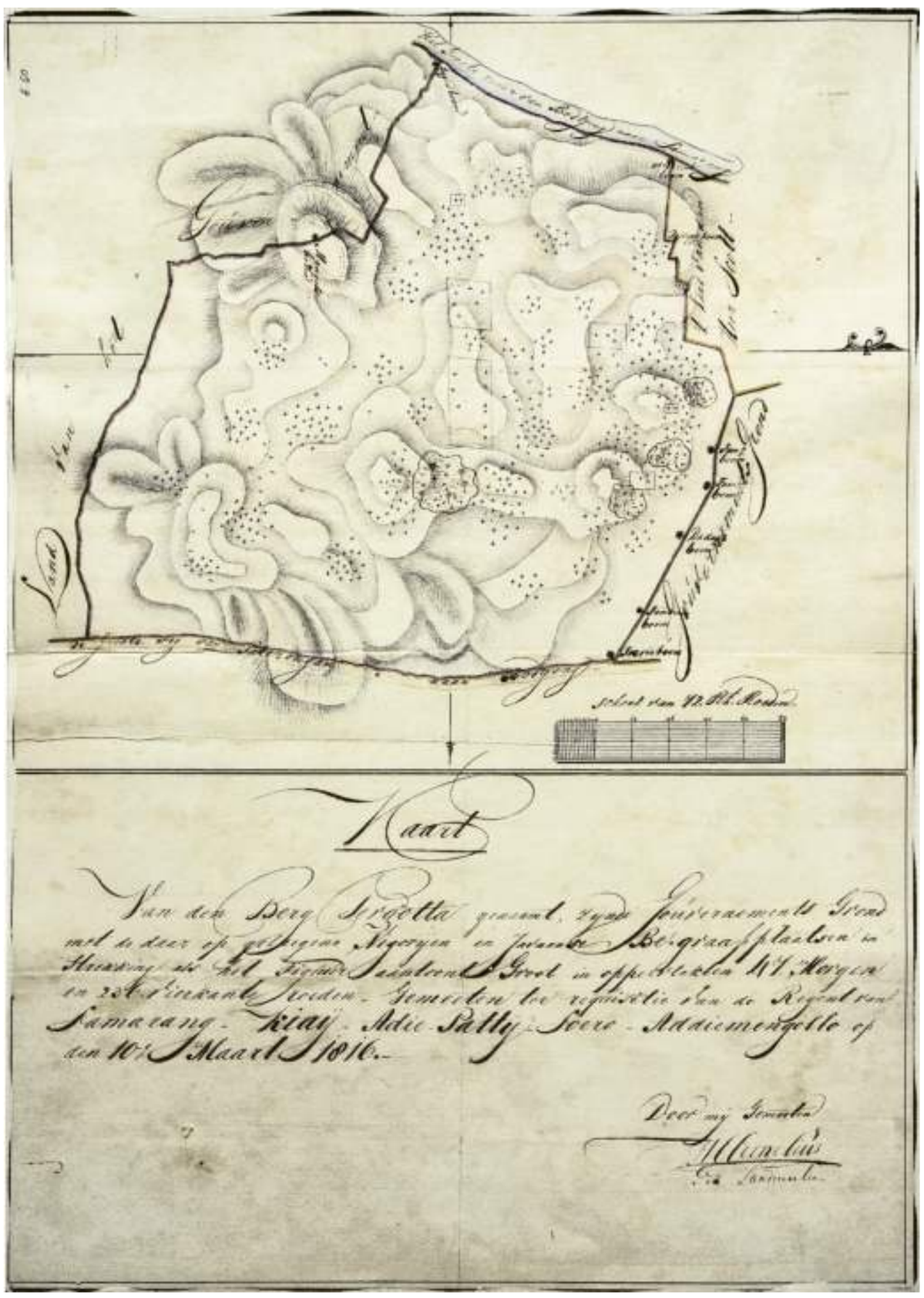
Kaart
Van den Berg Pergotta genaamt zijnde Gouvernements Grond
met de daar op geleegene Negorijen en Javaanse Begraafplaatsen in
Hoeveelheid als het Figuur aantoont Groot in oppervlakten 47 Morgen
en 236 Vierkante Roeden. Gemeeten ter requisitie van de Regent van
Samarang Kiaij Adie Patty Soero Addiemengollo op
den 10e Maart 1816.
Door mij Gemeeten
H. C. Cornelius
Ed. Landmeeter